

Ainevaldkond „Keel ja kirjandus“

1. Üldalused

1.1. Valdkonnapädevus

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete õpetamise eesmärk põhikoolis on kujundada õpilastes eakohane keele- ja kirjanduspädevus, mis tähendab suutlikkust tajuda keelt ja kirjandust kui rahvusliku, riikliku ja iseenda identiteedi alust, mõista erinevaid kirjandustekste ning nende tähtsust Eesti ja maailma kultuuriloos. Keele- ja kirjanduspädevus hõlmab teadmisi ja oskusi, kujundamaks keele- ja kultuuriteadlikku inimest, kes käitub nii suuliselt kui ka kirjalikus suhtluses verbaalsele ja sotsiaalsele kontekstile vastavalt.

Keele- ja kirjandusõpetusega taotletakse, et põhikooli lõpuks omandab õpilane järgmised valdkonnapädevused:

- 1) austab keelt kui kultuuri kandjat ja vahendajat, hindab seda kui avaliku suhtluse vahendit, väärtustab eesti rahvuskirjandust ja rahvapärimust ning keelelist ja kultuurilist mitmekesisust;
- 2) saavutab keeleteadlikkuse, arvestab kultuuris välja kujunenud keelekasutus- ja suhtlustavasid, teadvustab keeleoskust õpioskuste alusena ning identiteedi osana;
- 3) loeb, esitab ning kirjutab eri tüüpi ja liiki tekste, analüüsib tekstide keelekasutust, ülesehitust ja vormistust, väljendab end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- 4) leiab, hindab kriitiliselt ning kasutab eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, austab intellektuaalomandit;
- 5) mõistab ilukirjandusteose kunstilisi väärtusi, analüüsib ja tõlgendab eri tüüpi ning eri žanris tekstide ülesehitust, väljendust ja sisu;
- 6) omandab lugemisharjumuse, väärtustab lugemist, kujundab loetu põhjal oma esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi, rikastab mõtte- ja tundemaailma, täiendab enda keele- ja kultuuriteadmisi.

1.2. Ainevaldkonna õppeained ja maht

Ainevaldkonna kohustuslikud õppeained on eesti keel ja kirjandus. Eesti keelt õpitakse 1.–9. klassis, kirjandust 5.–9. klassis.

Ainevaldkonna õppeainete nädalatundide maht on kooliastmete kaupa järgmine:

	I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste
eesti keel	19 (7 + 6 + 6)	11 (5 + 3 + 3)	6 (2 + 2 + 2)
kirjandus	-	4 (2 + 2)	6 (2 + 2 + 2)

1.3. Ainevaldkonna kirjeldus ja valdkonnasisene lõiming

Põhikooli keele- ja kirjandusõpetust ühendab eesmärk tundma õppida, osata ja vallata loomulikku keelt, mis on mõtete ja tunnete vahendaja, kultuurilise, riikliku ja iseenda identiteedi kandja ning rahvuskultuuri vundament.

Keeleoskus kõnes ja kirjas on inimese mõtlemis- ja tundevõime kujunemise, intellektuaalse arengu ja sotsialiseerumise alus.

Eesti keele valdamine Eestis on hariduslik vajadus, mis on eduka ja jätkusuutliku õppimise eeldus kõikides õppeainetes.

Keele- ja kirjandusõpetuses omandab õpilane keele- ja kirjandusteadmisi, arendab lugemis-, kirjutamis- ja suhtlusoskusi, et kasvada põhikooli lõpuks teadlikuks, aktiivseks ja vastutustundlikuks lugejaks, kirjutajaks ja suhtlejaks.

Ainevaldkonna õppeained toetavad õpilase keele- ja kirjanduspädevuse kujunemist, identiteediloomet ning sotsiaalset ja kultuurilist arengut. Õpilane on võimeline eetilisi norme, olusid ja partnerit arvestades suhtlema, motiveeritult ja teadlikult õppima ja tegutsema.

1.–4. klassis arendatakse eesti keele õppes kõiki keeleõpetuse osaoskusi, esmajoones suhtlus-, lugemis- ja tekstiloomeoskust ning õigekeelsust eri tekstiliikide, sealhulgas ilukirjandustekstide lugemise, jutustamise ja kirjutamise kaudu.

Alates 5. klassist on eesti keel ja kirjandus eri õppeained, mida seob tekstikeskne ja žanriteadlik käsitlusviis ning kõikide keeleõpetusoskuste mitmekülgne ja tasakaalustatud arendamine.

Õppekeelest erineva koduse keelega või välisriigist saabunud õpilasele võib lapsevanema nõusolekul kohaldada tugimeedet ning korraldada eesti keele õpet võimalusel “eesti keel teise keelena” ainekava alusel.

Eesti keele kui teise keele õpe lähtub Euroopa keeleõppe raamdokumendi ja selle lisade põhimõtetest ning nendes kirjeldatud keeleoskustasemetest. Eesmärk on õpilaste toimetulek eestikeelses ühiskonnas, sh suutlikkus jätkata õpinguid ja siseneda tööturule.

Ainevaldkonnasise löimingu põhialus on tekstikeskne keele- ja kirjandusõpetus, kus tekstikäsitlus hõlmab erinevaid tekste ja tekstitoiminguid. Tekstide kaudu õppides täieneb õpilase tekstikogemus ning kujuneb žanri- ja kontekstitunnetus. Keeleõppe tekstivalikus on eeldatavalt esindatud erinevad autentset ühiskonnas toimimiseks vajalikud tekstitüübid ja -liigid, nii suulised kui ka kirjalikud tekstid, mis peegeldavad suhtlustavasid ja -olukordi.

Oskust tekste mõista ja luua arendatakse lõimitud aine- ja tekstiõpetuse kaudu, mis seotakse ortoloogia, grammatika ja leksika õpetamisega.

Kirjandusõppes soodustatakse õpilase kirjandushuvi, arendatakse tema lugejavõimeid, mõtte- ja tundemaailma, kujundatakse eetilisi tõekspidamisi ja esteetilisi hoiakuid, vaadeldakse sõnakunsti poeetikat ja kujundikeele olemust ning edendatakse väljendusoskust nii kõnes kui ka kirjas. Kirjandustekstide lugemise ja uurimise eesmärk on avardada õpilase kultuurikogemust, rikastada tema keeletunnetust, pakkuda inspiratsiooni ning toetada isiksuslikku arengut.

Keele- ja kirjandusõpetusse lõimitakse audiovisuaalseid väljendusviise (pilt, film, video jm).

1.4. Võimalusi valdkonnaüleseks löiminguks, üldpädevuste arengu toetamiseks ja läbivate teemade käsitlemiseks

1.4.1 Ainevaldkond eesti keel ja kirjandus

I kooliaste

1. klass vormistab eakohased kirjalikud tekstid korrektselt nii käsikirjas kui arvutis.

Löiming digiõpetusega, kirjutab referaadi käsikirjas, kasutab raamatuid, digitunnis trükib (nt teemad „Mina ise“, „Aastaajad“ vm).

2. klass vormistab eakohased kirjalikud tekstid korrektselt nii käsikirjas kui arvutis.

Löiming loodus- ja inimeseõpetusega, referaat käsikirjas, kasutab raamatuid. Löiming digiõpetusega, digitunnis trükib (nt teema „Metsloomad“ vm).

3. klass vormistab eakohased kirjalikud tekstid korrektselt nii käsikirjas kui arvutis.

Löiming loodus- ja inimeseõpetusega, referaat käsikirjas, kasutab raamatuid. Löiming digiõpetusega, digitunnis trükib (nt teema „Minu Eesti“ vm).

Teistmoodi õppepäevad (e-õppepäev, õppekäik vm) on üles ehitatud lõimingu põhimõttel.

II kooliaste

4. klass vormistab kirjalikud tekstid korrektselt nii käsikirjas kui arvutis.

Lõiming loodusõpetusega, referaat käsikirjas, kasutab raamatuid. Lõiming digiõpetusega, digitunnis trükib (nt teemad „Planeedid“, „Inimene“ vm).

5. klassis lõiming ajaloo, kodulooga; referaat, esitlus. Saaremaa mõisad, kirikud, kodukoht.

Lõiminguprojekt „Rahvakalendri ajamasin ehk igal oinal oma mihklipäev“.

6. klassis lõiming inglise keele, kirjanduse, loodusõpetusega (slaidiesitlus).

Esinemist, teksti esitamist ja arutlemist õpetatakse lõimituna valikõppeaine tunnis.

Teistmoodi õppepäevad (e-õppepäev, õppekäik, „ÕÕ loeb!“ vm) on üles ehitatud lõimingu põhimõttel.

Võimaluse korral (sobiva teema olemasolul) osaletakse üle-eestilisel väikeste kodu-uurijate konkursil (<https://lugemisyhing.ee/vaikeses-kodu-uurijad/>).

III kooliaste

Esinemist ja teksti esitamist õpetatakse lõimituna valikõppeaine tunnis. Lõimituna oma teega tarbetekstid, väitlus, draamaõpe, tekstide kirjutamine ja vormistamine arvutis.

Teistmoodi õppepäevad (e-õppepäev, õppekäik vm) on üles ehitatud lõimingu põhimõttel.

1.4.2 Ainevaldkond eesti keel teise keelena

Eesti keelt õpetades kujundatakse kõiki üldpädevusi (väärtus-, enesemääratlus-, õpi-, suhtlusmatemaatika-, ettevõtlikkus- ja sotsiaalsed pädevust,) seatud eesmärkide, käsitletavate teemade ning erinevate õpimeetodite ja tegevuste kaudu.

Kultuuri- ja väärtuspädevuse arengut toetatakse õpitavaid keeli kõnelevate maade kultuuride tundmaõppimise kaudu. Õpitakse mõistma ja aktseptima erinevaid väärtussüsteeme, mis lähtuvad kultuurilisest eripärast.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Igapäevastes suhtlussituatsioonides toimetulekuks on sobivate keelendite valiku kõrval vaja teada Eesti, eestlaste ja eestimaalaste kultuuritausta ja sellest tulenevaid käitumisreegleid ning ühiskonnas kehtivaid tavasid. Seetõttu on sotsiaalne ja kodanikupädevus tihedalt seotud väärtuspädevusega. Sotsiaalse ja kodanikupädevuse kujundamisele aitavad kaasa erinevad õpitöövormid (nt rühmatöö, projektõpe) ning aktiivne osavõtt eesti keelega seotud kultuuriprogrammidest.

Enesemääratluspädevus areneb eesti keele õppes kasutatavate teemade kaudu. Iseenda ja inimsuhetega seonduvat saab eesti keele tunnis käsitleda arutluste, rollimängude ning muude õpitegevuste kaudu, mis aitavad õpilastel jõuda iseenda sügavamale mõistmiseni. Oma tugevate ja nõrkade külgede hindamine on tihedalt seotud õpipädevuse arenguga.

Õpipädevust kujundatakse pidevalt erinevaid õpistrateegiaid rakendades (nt teabe otsimine eestikeelsetest allikatest, sõnaraamatu kasutamine). Olulisel kohal on eneserefleksioon ning õpitud teadmiste ja oskuste analüüsimine (nt Euroopa keelemapi põhimõtetest lähtuvalt). Suhtluspädevus on eesti keele õppes keskne. Eesti keele õpetuse eesmärgid lähtuvad otseselt suhtluspädevuse komponentidest ning nende sisust. Hea eneseväljendusoskus, teksti mõistmine ja tekstiloome on eduka suhtlemise eeldused eesti keeles. Koos suhtluspädevusega arendatakse õppijas oskust võrrelda oma ning võõra kultuuri sarnasusi ja erinevusi, mõista ning väärtustada teiste kultuuride ja keelte eripära, olla salliv ning vältida eelarvamuslikku suhtumist võõrapärasesse. Teiste kultuuride tundmine aitab teadlikumalt tajuda oma keele ja kultuuri spetsiifikat.

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalase pädevusega seonduv eesti keel suhtluspädevuse kaudu. Esmalt õpitakse eesti keeles nt arvutama ning seejärel vastavalt keeleoskuse arengule mõistma

erinevate elu- ja tegevusvaldkondade tekste, sh teabegraafikat või muul viisil visuaalselt esitatud teavet. Õpitakse kasutama tehnoloogilisi abivahendeid eri liiki tekste luues, korrigeerides ja esitades.

Ettevõtlikkuspädevus kaasneb eelkõige enesekindluse ja julgusega, mida annab inimesele eesti keele oskus. Toimetulek eestikeelses keskkonnas avardab õppija võimalusi viia ellu oma ideid ja eesmärged ning loob eeldused koostööks teiste eesti keelt valdavate ea- ja mõttekaaslastega.

1.4.2.1 Eesti keel teise keelena lõiming teiste ainevaldkondadega

Eesti keele ainekava arvestab teadmisi, mida õpilane saab õpitava keele maa ja kultuuri kohta teiste ainevaldkondade kaudu. Eesti keele õppes kasutatavad materjalid täiendavad teadmisi, mida õpilane omandab teistes õppeainetes, andes õpilasele keelevahendid erinevate valdkondadega seonduvate teemade käsitlemiseks. Eesti keele kui teise keele omandamisel tuleks kasutada koostöös teiste ainevaldkondadega keeleoskuse integreeritud õppematerjale, s.o lõimitud aine- ja keeleõpet (LAK-õpe, keelekümblus). Eesti keele oskus võimaldab muu hulgas õppijale ligipääsu lisateabeallikaile (teatmeteostele, eestikeelsele kirjandusele, internetile jt), toetades sel moel materjali otsimist mõne teise õppeaine jaoks.

Keel ja kirjandus. Eesti keele kui teise keele õppes on kõige otsesem seos eesti keel emakeelena ja kirjandusega, kuna keeleõppes rakendatakse emakeeles omandatud teadmisi: arendatakse kirjalikku ja suulist eneseväljendusoskust, luuakse tekste ning õpitakse neist aru saama. Kõik need teadmised ja oskused kantakse eesti keelt teise keelena õppides üle uude kultuurikonteksti.

Matemaatika. Matemaatikapädevuse arengut toetab numbrite tundmise ja arvutamise kõrval erinevates alustekstides leiduvate sümbolite, graafikute, tabelite ja diagrammide mõistmise ning tõlgendamise oskuse arendamine.

Loodus- ja sotsiaalsed. Lõiming kujundatakse erinevate teemavaldkondade ja nendes kasutatavate alustekstide ning õppe kaudu. Eesti keele õppes juhitakse õpilasi muu hulgas väärtustama looduslikku mitmekesisust ning vastutustundlikku ja säästvat eluviisi; ära tundma kultuurilist eripära ja järgima üldtunnustatud käitumisreegleid; kujundama oma arvamust ning olema aktiivne ja vastutustundlik kodanik.

Kunstiained. Kunstipädevusega puututakse kokku kultuuriteadlikkuse kujundamise kaudu, õppides tundma erinevate maade kultuurisaavutusi nii teemade (nt „Riigid ja nende kultuur“, „Vaba aeg“) kui ka vahetute kunstielamuste kaudu (kino, teater, kontserdid, muusika, näitused, muuseumid jm). Õpilasi suunatakse märkama ja väärtustama erinevaid kultuuritraditsioone ning maailmakultuuri mitmekesisust.

Tehnoloogia. Erinevate teemavaldkondade ja nendes kasutatavate alustekstide ning õppe kaudu teadvustatakse tehnoloogia arengu suundi, seejuures arutletakse nt tehnoloogia kasutamisega kaasnevate võimaluste ja ohtude üle või tutvutakse eri valdkondade teadussaavutustega.

Liikumisõpetus. Kehakultuuripädevus seostub eesti keele õppes tervisliku eluviisi ja kehalise aktiivsuse väärtustamisega. Eesti keele õppes (nii nagu kehalises kasvatuseski) tuleb sallivalt suhtuda kaaslastesse, järgida ausa mängu reegleid ning teha koostööd.

1.4.2.2 Läbivate teemade rakendamise võimalusi

Eesti keele õppe eesmärgid ja teemad toetavad erinevais kooliastmes õpilase algatusvõimet, mõtteaktiivsust ning läbivate teemade omandamist, kasutades selleks sobivaid eestikeelseid (autentseid) alustekste ning erinevaid pädevusi arendavaid töömeetodeid. Eelkõige on läbivad teemad seotud järgmiste teemavaldkondadega:

1) **elukestev õpe ja karjääri planeerimine:** „Igapäevaelu“, „Õppimine ja töö“. Kujundatakse iseseisva õppimise oskus, mis on oluline alus elukestva õppe harjumuste ja hoiakute omandamisel. Erinevate õppevormide kaudu arendatakse õpilaste suhtlus- ja koostööoskusi, mida on muu hulgas vaja tulevases tööelus. Eesti keelt õppides omandatakse eneseanalüüsiks ja enda tutvustamiseks vajalikku sõnavara, et ennast eesti keeles esitleda ja oma mõtteid arusaadavalt edasi anda. Õpe võimaldab vahetult kokku puutuda töömaailmaga, nt käivad õpilased ettevõtteis, tutvuvad ainevaldkonnaga seotud ametite, erialade ja edasiõppimisvõimalustega. Nii kujuneb oskus koostada õpinguile ja tööle kandideerimiseks vajalikke dokumente;

- 2) **keskkond ja jätkusuutlik areng:** „Eesti ja maailm“, „Kodu ja lähiümbrus“. Taotletakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ning keskkonnateadlikuks inimeseks, kes hoiab ja kaitseb keskkonda ning, väärtustades jätkusuutlikkust, on valmis leidma vastuseid keskkonna- ja inimarengu küsimustele;
- 3) **kodanikualgatus ja ettevõtlikkus:** „Mina ja teised“, „Igapäevaelu“, „Õppimine ja töö“, „Eesti ja maailm“, „Kodu ja lähiümbrus“. Taotletakse õpilase kujunemist aktiivseks ning vastutustundlikuks kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks, kes mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatuse tähtsust, tunneb end ühiskonnaliikmena ja toetub oma tegevuses riigi kultuuritraditsioonidele ning arengusuundadele;
- 4) **kultuuriline identiteet:** „Eesti ja maailm“, „Kodu ja lähiümbrus“. Taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumislaadi kujundajana ning kultuuride muutumist ajaloo vältel, kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktika eripäradest ning kes väärtustab oma kultuuri ja kultuurilist mitmekesisust ning on salliv ja koostööaldis;
- 5) **teabekeskond ja meediakasutus:** „Igapäevaelu“, „Õppimine ja töö“, „Eesti ja maailm“, „Igapäevaelu“. Taotletakse õpilase kujunemist teabeteadlikuks inimeseks, kes tajub ja teadvustab teabekeskonda, suudab seda kriitiliselt analüüsida ning toimida selles oma eesmärkide ja ühiskonnas omaksvõetud kommunikatsioonieetika järgi;
- 6) **tehnoloogia ja innovatsioon:** „Igapäevaelu“, „Õppimine ja töö“, „Igapäevaelu“. Taotletakse õpilase kujunemist uuendusaltiks ja nüüdisaegset tehnoloogiat eesmärgipäraselt kasutada oskavaks inimeseks, kes tuleb toime kiiresti muutuvast tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas;
- 7) **tervis ja ohutus:** „Mina ja teised“, „Kodu ja lähiümbrus“, „Igapäevaelu“, „Õppimine ja töö“. Taotletakse õpilase kujunemist vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes järgib tervislikku eluviisi, käitub turvaliselt ning aitab kaasa tervist edendava turvalise keskkonna kujundamisele;
- 8) **väärtused ja kõlblus:** „Mina ja teised“, „Kodu ja lähiümbrus“, „Eesti ja maailm“, „Igapäevaelu“, „Õppimine ja töö“. Taotletakse õpilase kujunemist kõlbliselt arenenud inimeseks, kes tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.

1.5. Õppetegevuse kavandamise ja korraldamise põhimõtted

Valdkondlikku õppetegevust kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üld- ja valdkonnapädevustest, kooliastme lõpuks taotletavatest teadmistest, oskustest ja hoiakutest ning õpitulemustest ja kooli õppekavas sätestatud õppesisust, kooliastmete õppe ja kasvatuse rõhuasetustest ning lõimingust teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) arvestatakse didaktika nüüdisaegsete käsituste ja ainevaldkonnas toimunud arenguga, võetakse arvesse kohalikku eripära ning muutusi ühiskonnas;
- 3) toetatakse lõimingut valdkonna sees, õppeainete vahel ja õppekava läbivate teemadega, arendatakse õpilaste teadmisi, oskusi ja hoiakuid;
- 4) rakendatakse mitmekesiseid ja kombineeritud õppemeetodeid ning aktiivsust, loovust, koostööd ja tagasisidet soodustavaid õppetegevusi, kujundatakse õpiharjumusi ja -oskusi;
- 5) arvestatakse õpilaste eelteadmisi, huvisid, individuaalseid eripärasid ja -võimeid, kasutatakse diferentseeritud sisu ja sobivat pingutust nõudvaid ülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud ja õpilasele tähenduslikku käsitlust, reageeritakse õpiraskustele ning pakutakse õpiabi;
- 6) taotletakse mõõdukat ja ühtlaselt jaotuvat õpikoormust, mis soodustab motivatsiooni ning jätab aega puhkuseks ja huvitegevuseks;
- 7) tegeldakse probleemikeskselt ja kogemuspõhiselt eluliste nähtuste ja olukordadega, seostatakse oskusi igapäevaelu ja jätkuõpingutega;
- 8) loetakse ja käsitletakse eri tüüpi ja liiki tekste ea- ja jõukohasuse, valikulisuse ja huvidele vastavuse põhimõttel ning ühise identiteedi kujundamise eesmärgil;

- 9) kujundatakse õpilase keeleteadlikkust, metakeele valdamist, suhtlus- ja väljendusoskust, keeleressursside ja -allikate teadliku kasutamise oskust;
- 10) kasutatakse digitehnoloogiat, -keskkondi ja -materjale, arendatakse info-, meedia- ja digikirjaoskust;
- 11) arendatakse eri liigis ning žanris ilukirjandustekstide avatud ja loovat analüüsi-, tõlgendamise- ja mõistmisoskust, ilukirjandusliku poeetika tundmist;
- 12) tegeldakse tekstiloome ja -esitlusega ning omaloomingulise kirjutamisega, kasutatakse selleks ka digivahendeid ja veebikeskkondi.

1.6. Hindamine

Eesmärk:

1. saada ülevaade õpitulemuste saavutusest ja õpilase individuaalsest arengust;
2. kasutada seda teavet õppe tulemuslikumaks kavandamiseks ja enastjuhtiva õppija kujundamiseks.

Hinnatakse õpitulemuste saavutatust, mis on kooskõlas õppesisu ja -tegevustega ning vastavuses ainealaste teadmiste, oskuste ja hoiakutega. Hoiakute hindamisel (nt mõistab, kujundab, tähtsustab, väärtustab) antakse õpilasele suunavaid ja toetavaid sõnalisi hinnanguid.

Hinnatakse nii õppeprotsessi vältel kui ka õppeteema lõpus nii sõnaliste hinnangute kui ka numbriliste hinnatena:

1. **diagnostiline hindamine**, et selgitada välja õpilaste eelteadmiste ja oskuste tase, ainealased väärarusaamad ja spetsiifilised õpiraskused järgneva õppimise ja õpetamise kavandamiseks;
2. **kujundav hindamine**, et anda õpilasele suulist ja kirjalikku tagasisidet oma õpitulemuste saavutamise taseme ning tugevate külgede ja arenguvõimaluste kohta;
3. **kokkuvõttev hindamine** (üldjuhul õppeperioodi või mahuka õppeteema lõpul), et kontrollida nii õppetöös püstitatud eesmärkide saavutamist kui ka riikliku õppekavaga sätestatud õpitulemuste saavutatust. Kokkuvõttev hinne võib kujuneda õppeperioodi jooksul toimunud hindamise tulemusena, hinnatel võib sõltuvalt töö mahust olla erinev kaal.

Alates esimesest kooliastmest kaasatakse õpilane hindamisprotsessi nii oma töö hindamisel kui ka kaasõpilaste tagasisidestamisel.

Õpilasele on õppeprotsessi alguses teada, mida ja millal hinnatakse, milliseid hindamisvahendeid kasutatakse ning millised on hindamise kriteeriumid. Õpilast suunatakse õppeprotsessi käigus oma õppimist ja püstitatud eesmärkide saavutamist analüüsima ja reflekteerima.

Eesti keele kui teise keele aines hinnatakse saavutatud õpitulemusi, mis põhinevad Euroopa keeleõppe raamdokumendi vastava taseme kirjeldustel. Eesti keele kui teise keele õppes käsitletakse keelevigu õppimise loomuliku osana ning neid parandatakse ja arvestatakse hindamisel vastavalt õppetegevuse eesmärgile. https://harno.ee/sites/default/files/documents/2021-06/euroopa_keeleeõppe_raamdokument.pdf (Lisa 1)

Keeleõpetuses on suurem osakaal erinevate kirjalike tekstide hindamisel, sest kirjalik keel on peamine keeleoskuse näitaja. Õigekeelsust ja keeleteadlikke valikuid hinnatakse üldjuhul tekstiloome osana tekstiliigi eripära ja kirjutamise eesmärgi kontekstis.

Eesti keeles hinnatakse peamiselt eri tüüpi ja liiki kirjalikke tekste.

I kooliastmes hinnatakse õpilase

- 1) suulist keelekasutust, s.o kõnelemist ja kuulamist;
 - 2) lugemist, s.o lugemistehnikat, kirjandus- ja muude tekstide tutvustamist, analüüsi ja mõistmist;
 - 3) kirjutamist, s.o kirjatehnikat, õigekirja ja tekstiloomet.
- Hinnatakse jutustavaid tekste, näiteks suulisi ja kirjalikke ümberjutustusi, kirjalikku jutustust pildi, pildiseeria või muu alusteksti põhjal, jutustusi enda elust.

II ja III kooliastmes hinnatakse õpilase

- 1) suulist ja kirjalikku suhtlust;
- 2) tekstide vastuvõttu, s.o analüüsi ja mõistmist;
- 3) tekstiloomet, s.o eri tüüpi ja liiki tekstide kirjutamist;
- 4) keeleteadmisi, s.o õigekeelsuse ja keelehoolde põhimõtete rakendamist ning keelevelikute teadvustamist.

II kooliastmes hinnatakse jutustavaid, kirjeldavaid ja põhjendavaid tekste, sealhulgas kirjalikku jutustust alusteksti põhjal, jutustavat kirjandit, arvustust. Teabetekstidest hinnatakse kirjeldust, iseloomustust, kokkuvõtteid, kultuuriainelisi lühiuurimusi, nende põhjal loodud esitlusi ja ettekandeid ning e-kirja kirjutamist.

III kooliastmes hinnatakse ka arutlevat kirjandit, selle ülesehitust, teksti vastavust teemale, asjakohaseid näiteid, võrdlemise, seoste loomise ja järelduste tegemise oskust ning isikliku suhtumise väljendamist põhjendatud argumentide toel.

III kooliastmes hinnatakse teabetekstidest kindlal eesmärgil kirjutatud ülevaateid ja kultuuriainelisi lühiuurimusi, nende põhjal loodud esitlusi ja ettekandeid ning avaliku suhtluse žanre, nagu näiteks avaldus. Peale selle hinnatakse oskust kirjutada levinumaid meediažanre.

Tekstide hindamisel seatakse hindamiskriteeriumid, mis arvestavad tekstiliigile omaseid tunnuseid ja õpilase keelelist arengut. Hindamiskriteeriumid puudutavad tekstide sisu ja ülesehitust, konteksti sobivat lausestust ja sõnastust, õigekirja ja vormistust.

Kirjanduse õpitulemusi hinnatakse eraldi alates 5. klassist.

II ja III kooliastmes hinnatakse kirjanduse õppimisel

- 1) tervikteoste ja tekstikatkendite lugemist ja tutvustamist;
- 2) tekstide jutustamist ja esitamist;
- 3) kirjandustekstide analüüsi, tõlgendamist ja mõistmist;
- 4) omaloomingulisi töid;
- 5) kirjandusteadmisi (nt kirjandusmõistete ja kirjandusloolise konteksti tundmist).

Eesti keele ja kirjanduse õpitulemuste kontrolli ja hindamise vormid on mitmekesised, hõlmates suulisi ja kirjalikke tegevusi, ühe- ja mitmeotstarbelisi sooritusi (individuaalsed, paaris- ja rühmatööd, rakenduslikud testid ja harjutused, ainealased kontrolltööd, analüüsi- ja tõlgendusülesanded, lugemispäeviku pidamine ja õpimapi koostamine) + mitmesugused oskusi edendavad sooritusülesanded (luule-, proosa- ja draamateksti esitamine, arutleva kirjandi kirjutamine, uurimis- või praktilise töö tegemine, projekti koostamine ja elluviimine, ettekande loomine ja esitlemine, avalik esinemine).

Kirjanduses on hindamise skaala võrdlemisi paindlik. Hinnates omaloomingulisi töid, tunnustatakse idee ja teostuse originaalsust, iseseisvust, üldistavust või muud vaatenurka. Arutluste (nt arutlevate kirjandite) puhul hinnatakse arvamuste ja seisukohtade veenvust, argumenteeritust, seostatust. Õpilase seisukohtadele ühiskonnas ja maailmas toimuva kohta antakse sõnalist kirjeldavat tagasisidet.

Kõikides kirjalikes töödes tähistab aineõpetaja keelevead, kuid hindamisel arvestab soorituse väärtusi vastavalt ülesande eesmärgile ja kokkulepitud hindamiskriteeriumidele.

Etteütluse hindamine II ja III kooliastmes

- Hinne “5” 0–2 viga
- Hinne “4” 2–4 viga
- Hinne “3” 5–7 viga
- Hinne “2” üle 7 vea
- Hinne “1” üle 14 vea

Kontrolltöö ja tunnikontrolli hindamine II ja III kooliastmes

Hinne "5" 90–100%

Hinne "4" 75–89%

Hinne "3" 50–74 %

Hinne "2" 20–49%

Hinne "1" 0–19%

1.7. Õppekeskkonna kujundamise põhimõtted

Kool koostöös aineõpetajatega korraldab keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete õpet:

- 1) viisil, kus luuakse üksteist austav, vastastikku hooliv ja toetav, turvaline, kiusamis- ja vägivallavaba õppekeskkond, mis rajaneb usalduslikel suhetel, sõbralikkusel ja heatahtlikkusel ning kus märgatakse ja tunnustatakse õpilase pingutusi ja õpiedu;
- 2) ruumis, kus saab kasutada digitehnoloogiat, -keskkondi ja -materjale, et arendada info-, meedia- ja digikirjaoskust;
- 3) ruumis, kus on võimalik liikumist eeldavateks tegevusteks inventari ümber paigutada (nt rühmatööd, õppemängud, draamaõppe ülesanded);
- 4) eesti keel teise keelena õppetunnis rühmades, mille soovitatav suurus on kuni 15 õpilast;
- 5) väljaspool kooliruumi, et rakendada õppimist toetavaid ja mitmekesistavaid õppevorme (nt projekt-, õues- ja reisiõpe) ja -tegevusi (nt õppekäik teatrisse, muuseumisse, raamatukokku, kohtumised kirjanike ja tõlkijatega, osavõtt olümpiaadidest ja konkurssidest, valdkondlikud teemapäevad ja -nädalad).

Pädevuste peamiste komponentide – teadmiste, oskuste ja hoiakute – kujundamisel on kandev roll õpetajal, kes loob sobiva õppekeskkonna ja toetab väärtuskasvatust, ning koolil, kus normide, väärtuste, rituaalide, sümbolite ja lugude kaudu edendatakse omanäolist koolikultuuri.

2. Ainekavad

2.1. Eesti keel

2.1.1. Õppeaine kirjeldus

Eesti keele oskus on nii aineõpetuse eesmärk kui ka õppekavas sätestatu omandamise alus. Eesti keele oskus kõnes ja kirjas pole üksnes inimese identiteedi, tema mõtlemis- ja tundevoime kujunemise alus, vaid ka jätkusuutliku ja enastjuhtiva õppimise eeldus kogu edasiseks eluks. Kui õpilane mõistab eesti keele tähtsust sotsiaalse suhtluse vahendina ja rahvusliku kultuuri kandjana, kujuneb ta täisväärtuslikuks ühiskonnaliikmeks, kes suudab ennast erinevates suhtlusolukordades selgelt ja lodusalt väljendada, mõistab erinevaid tekste, on võimeline argumenteerima ja mõtestatud teksti looma. Põhikoolis pannakse alus õpilaste sotsiaalsele kirjaoskusele, st oskusele kasutada keelt teadlikult ja kriitiliselt isiklikus ja avalikus elus, õppe- ja tööolukorras. Õpilastes kujundatakse teadmisi ja oskusi, mis hõlmavad keelt, selle variante, eri tüüpi ja liiki tekste ning mis lubavad toime tulla suulise ja kirjaliku suhtlusega, tekstide vastuvõtu ja loomisega. Keeleõpetuse kõrgeim siht on aidata õpilasel kujuneda iseseisvaks teksti vastuvõtjaks ja loojaks, kes on omandanud tänapäeva eesti kirjakeele.

1.–4. klassis on eesti keel kirjandusega lõimitud õppeaine, milles taotletakse nii keele kui ka kirjandusõpetuse eesmärke.

I kooliaste

I kooliastmes keskendutakse õpilaste teadmiste ja oskuste kujundamisel nii suulisele kui ka kirjalikule keelele. Kuulamine, kuuldu arusaamine ja kõnelemine on tihedalt seotud lugemis- ja kirjutamisoskuse arendamisega. Esmase kirjutamisoskuse kujundamisest sõltub edasise kirjaliku eneseväljendusoskuse tõhusus. Suuline keeikasutus hõlmab siin eneseväljendust tavaolukorras ning eakohase suulise teksti mõistmist ja edastamist. Lugemise õpetamisel arendatakse lugemistehnilist vilumust ja kujundatakse oskust loetud tekstiga jõukohaste juhiste järgi eesmärgistatult töötada. Kirjutamise õpetamisel viimistletakse kirjatehnikat, kujundatakse õigekirjaoskust õpitud keelendite piires ning arendatakse

suutlikkust väljendada end loovalt ja eesmärgipäraselt. Loetav käekiri on alus kirjalikule eneseväljendusele viisil, kus ka teised kirjapandust aru saaksid. Esimeses kooliastmes on oluline saavutada sihipärane kirjutamisoskus, samuti oskus oma mõtteid kirjalikult väljendada.

Ilukirjanduse terviktekste valib õpilane õpetaja soovitusel lugemiseks nii eesti kui ka välisautoritelt, arendades oskust loetud teost tutvustada, selle põhjal jutustada ja küsimuste toel arutleda. Tähtis on kujundada lugemisharjumus, soodustada positiivset lugemiskogemust ja pakkuda lugemisrõõmu.

II ja III kooliaste

II ja III kooliastmes kujundatakse õpilaste teadmisi ja oskusi neljas õppevaldkonnas: suuline ja kirjalik suhtlus, teksti vastuvõtt, tekstiloome ning keeleteadlikkus. Siingi on eesti keele õpetamise keskmes (tervik)tekstid ja katkendid või tekstikorpused ning nendega seotud tekstitoimingud. Keelepädevuse tagab võimalikult eripalgeline, kuid autentne ja adekvaatne tekstivalik, mis võimaldab omandada keeleteadmisi ja kujundada hoiakuid.

Suhtlemisõpetusega kujundatakse oskust kasutada multimodaalses suhtluses eri kanaleid ja keskkondi (sh netikeskkonda), oskust arvestada suhtlemisel eesmärki, partnerit ja olukorda, oskust vahendada teavet, väljendada oma arvamusi ja hinnanguid. Tähelepanu pööratakse ka netiturvalisusele. Suhtlusoskuse arendamisel tehakse informatiivseid esitlusi (nt raamatututvustusi) nii individuaalselt kui ka koostöös.

Teksti vastuvõtu õpetusega kujundatakse oskust tekste leida ja valida, eesmärgipäraselt lugeda ja kuulata, samuti rakendatakse erinevaid lugemis- ja kuulamisvõtteid ning süvendatakse oskust teksti mõista ja sellele reageerida. Arendatakse kriitilise lugemise oskust ning analüüsitakse erinevaid tarbetekste. Elulähedaste ja tähenduslike aine- ja muude tekstide käsitus lõimitakse tekstide ülesehitusliku eripära, sõnavara, grammatika ja õigekeelsuse õpetamisega, et kujundada õpilases loomulik keeleteadlikkus.

Tekstiloome õpetusega kujundatakse mitmekülgselt ja eesmärgistatud eneseväljendusoskust, mille puhul õpilane tajub situatsiooni ja adressaati ning suudab oma mõtteid selgelt ja täpselt, tekstiliigile omasel viisil väljendada. Jutustavate, kirjeldavate ja arutluselementidega tekstide kõrval hõlmab kirjutamine avarat tekstivälja alates tarbetekstidest kuni ilukirjanduseni. Tekstiloomes on põhirõhk kirjutamise protsessil, õpilane järgib kirjutamise etappe alates eeltööst kuni lõpptulemuse vormistamise ja viimistlemiseni.

Keeleteadlikkuse õpetusega avardatakse keeleteadmisi, omandatakse õigekeelsuspõhimõtted, kujundatakse eesti keelt väärtustavat hoiakut. Arendatakse oskust tänapäeva eesti kirjakeelt teadlikult kasutada, kujundatakse arusaamist keele arengust ja muutumisest ning murrete eripäras. Keeleteadlikkust, mis peab tagama korrektse ja mitmekülgselt kirjakeele omandamise, õpetatakse muude tekstitoimingute osana.

2.1.2. Kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

I kooliaste

Õpilane:

- 1) mõistab rahvapärimust ja kultuuri mitmekesisust;
- 2) väärtustab eesti keelt;
- 3) omandab eesti keele lugemistehnika;
- 4) loeb eesmärgistatult eri allikatest ja keskkondadest;
- 5) kirjutab eesmärgistatult eri liiki tekste käsikirjaliselt ja arvutis;

- 6) väljendab end selgelt ja asjakohaselt suuliselt ning kirjalikult;
- 7) analüüsib individuaalsete võimete piires eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste;
- 8) tunneb eri tüüpi ja liiki tekstide ülesehitust ning mõistab nende sisu;
- 9) kujundab lugemise kaudu esmaseid hoiakuid ja tõekspidamisi, väärtustab lugemist.

II kooliaste

Õpilane:

- 1) mõistab rahvapärimust ja kultuuri mitmekesisust;
- 2) mõistab eesti keelt kui kultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit;
- 3) väljendab end selgelt ja asjakohaselt suuliselt ning kirjalikult;
- 4) teeb õpitu piires keeleteadlikke valikuid, kasutab korrektset kirjakeelt ja sobivat sõnavara;
- 5) loeb tekste ladusalt ja eesmärgistatult eri keskkondades ja allikatest;
- 6) kirjutab eesmärgistatult eri liiki tekste eri keskkondades ja allikate toel;
- 7) analüüsib ja hindab eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste;
- 8) mõistab eri tüüpi ja liiki tekstide ülesehitust, sisu, keelelist eripära;
- 9) kujundab lugemise kaudu hoiakuid ja tõekspidamisi;
- 10) väärtustab lugemist, leiab endale sobivat lugemisvara.

III kooliaste

Õpilane:

- 1) väärtustab oma rahvapärimust ja kultuuri mitmekesisust;
- 2) väärtustab eesti keelt kui kultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit;
- 3) on keeleteadlik, väljendab end eesmärgipäraselt, selgelt, asjakohaselt ja keeleliselt korrektselt suuliselt ning kirjalikult;
- 4) loeb tekste vilunult, eesmärgistatult ja kriitiliselt eri keskkondades ja allikatest;
- 5) kirjutab eesmärgistatult ja keeleliselt korrektselt eri liiki tekste eri keskkondades ja allikate toel;
- 6) analüüsib ja hindab kriitiliselt eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste, arvestab intellektuaalomandiga;
- 7) mõistab eri tüüpi ja liiki tekstide ülesehitust, sisu, keelelist eripära ning funktsiooni;
- 8) kujundab lugemise kaudu väärtushoiakuid ja tõekspidamisi;
- 9) väljendab end sobivat ja rikkalikku sõnavara kasutades;
- 10) omandab lugemisharjumuse ja väärtustab lugemist.

2.1.3. Kooliastme õpitulemused

I kooliaste

Õpilane:

- 1) osaleb aktiivselt ja mõtestatult õppeprotsessis;
- 2) kuulab eesmärgistatult, väljendab oma mõtteid;
- 3) kasutab suhtlemisel eakohast ja sobivat kõne- ja kirjakeelt, arvestab suhtlemisel partneriga;
- 4) eristab helisid, hääli ja häälikuid;
- 5) omandab lugemistehnilise vilumuse ja teadliku lugemisoskuse;
- 6) sooritab kirja eelharjutusi, arvestab etteantud juhendi ja juhendamiseega;
- 7) tunneb joonis- ja kirjatahti, kasutab õigeid tähekujusid, kirjutab loetava käekirjaga;
- 8) loeb ja eristab eri liiki tekste, analüüsib teksti ülesehitust, keelekasutust ja sisu, avaldab selle kohta arvamust;
- 9) sõnastab teksti kohta küsimusi ja esitab vastuväiteid, teeb teksti põhjal märkmeid, võrdleb tekste omavahel;
- 10) jutustab kuuldust, nähtust ja loetust, vajaduse korral kasutab juhendi abi;
- 11) kirjutab mõtestatud lauseid, jutustavaid ja kirjeldavaid tekste;

- 12) kirjutab õpitud keelendite ja keelereeglite piires õigesti ning loetava käekirjaga, vormistab kirjaliku töö korrektselt;
- 13) vormistab lihtsama kirjaliku töö arvutis, järgib õpitud keelereegleid;
- 14) valib ja loeb sobivaid tervikteoseid nii eesti kui ka maailma lastekirjandusest, kasutab raamatukogude infosüsteemi;
- 15) kujundab lugemise kaudu oma mõtte- ja tundemaailma, jagab lugemiskogemusi;
- 16) rikastab lugemise kaudu oma sõnavara, kasutab sõnaraamatuid ja leiab sõnaartiklist vajalikku teavet.

II kooliaste

Suuline ja kirjalik suhtlus

Õpilane:

- 1) valib juhendamise abil olukorrale vastava suhtluskanali;
- 2) esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, avaldab viisakalt ja olukorrast lähtuvalt arvamust, sõnastab järelduse;
- 3) lahendab lihtsamaid probleemülesandeid paaris- ja rühmatöös;
- 4) põhjendab oma seisukohta ja aktsepteerib kaaslaste põhjendatud seisukohti;
- 5) kasutab suhtluses sobivaid keelevahendeid, sh korrektset kirjakeelt õpitu piires nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses.

Teksti vastuvõtt

Õpilane:

- 1) valib ja loeb sobivaid tervikteoseid nii eesti kui ka maailma lastekirjandusest;
- 2) iseloomustab õpitud tekstiliike ja nende kasutamise võimalusi;
- 3) loeb ja mõistab eakohaseid õpi- ja elutarbelisi ning huvivaldkondade tekste;
- 4) võrdleb tekste, esitab küsimusi, avaldab arvamust, teeb tekstist lühikokkuvõtte;
- 5) kuulab ja jälgib vastuvõetavat teksti, valib lugemise eesmärgile sobiva lugemisviisi;
- 6) tunneb keele ja kirjanduse valdkonna teabekeskondi, leiab neist vajaliku teabe;
- 7) võrdleb eri allikatest pärit infot, eristab olulist ebaolulisest, fakti arvamusest.

Tekstiloomine

Õpilane:

- 1) leiab juhendamise abil tekstiloomeks vajalikku teavet;
- 2) tunneb kirjutamiseks ja esinemiseks valmistumise põhietappe;
- 3) jutustab, kirjeldab, võrdleb ja arutleb suuliselt ja kirjalikult;
- 4) esineb suuliselt, võtab sõna, koostab ja peab lühikese ettekande;
- 5) kirjutab eesmärgipäraselt ja olukohaselt eri liiki eakohaseid tekste;
- 6) vormistab kirjalikud tekstid korrektselt nii käsikirjas kui ka arvutis.

Keeleteadlikkus

Õpilane:

- 1) nimetab Eestis kõneldavaid keeli, sugulaskeeli ja rahvaid;
- 2) eristab keelevariante, sh murdeid, sotsiolekte, toob näiteid nende kasutusest;
- 3) kirjeldab eesti keele häälikusüsteemi, eristab sõnaliikide tüüpjuhte ning põhilisi käänd- ja pöörsõna vorme;
- 4) moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sealhulgas koondlauseid ja lihtsamaid liitlauseid;
- 5) järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid;
- 6) rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes ja -analüüsis;
- 7) kasutab õigekirja kontrollimiseks ja tähenduste leidmiseks trüki- ja digisõnastikke, leiab sõnaartiklist vajaliku teabe.

III kooliaste

Suuline ja kirjalik suhtlus

Õpilane:

- 1) nimetab suulise ja kirjaliku kõne erijooni ning eristab kirjakeelt argikeelest;
- 2) esitab kuuldu ja loetu põhjal küsimusi, teeb järeldusi ning annab hinnanguid;
- 3) teeb kuuldu ja loetu kohta nii suulise kui ka kirjaliku kokkuvõtte;
- 4) arutleb eakohastel teemadel, lahendab keelealaseid probleemülesandeid ja osaleb diskussioonides;
- 5) põhjendab ning avaldab viisakalt ja asjakohaselt arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- 6) märkab tekstides ja suhtluses tehtavaid keelevelikuid;
- 7) kasutab asjakohaseid suulise ja kirjaliku suhtlemise tavaid ja võimalusi.

Teksti vastuvõtt

Õpilane:

- 1) iseloomustab peamisi tekstiliike, nende põhijooni ning kasutamise võimalusi;
- 2) loeb ja kuulab sihipäraselt, kriitiliselt ning arusaamisega nii oma huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste;
- 3) teab, et teksti väljenduslaad oleneb teksti kasutusvaldkonnast, liigist, eesmärgist, autorist ja suhtlusolukorrast;
- 4) teeb järeldusi kasutatud keelevahendite kohta ning märkab kujundlikkust mõjutusvahendina;
- 5) hindab kriitiliselt sõnumi suhtlusmooduseid, sh visuaalset, kuuldelist, žestilist ja tekstilist osa;
- 6) võtab kokku ja konspekteerib tekste, teeb teksti põhjal märkmeid, võrdleb tekste omavahel, osutab arusaamatule;
- 7) sõnastab teksti kohta küsimusi ja esitab vastuväiteid, avaldab arvamust, kommenteerib, tõlgendab ning seostab oma kogemuste ja mõtetega;
- 8) kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid teksti vastuvõtmisel, analüüsimisel ja tõlgendamisel ning seoste loomisel.

Tekstiloomed

Õpilane:

- 1) leiab tekstiloomeks vajalikku teavet eri allikatest ja keskkondadest, valib kriitiliselt teabeallikaid ning osundab neid sobivas vormis;
- 2) kirjutab ja valmistub esinemiseks etappide kaupa;
- 3) ehitab teksti üles vastuvõtjat arvestades, järjestab ja seostab info loogiliselt ning valdab peamisi tekstisisidusvõtteid;
- 4) esineb suuliselt (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühikese ettekande ja kõne);
- 5) kirjutab eesmärgipäraselt ja olukohaselt, vormistab korrektselt eri liike tekste (teabetekstid, sh kindla eesmärgiga ülevaated, kokkuvõtted ja lühiuurimused; meediatekstid, sh uudis, intervjuu; arvamustekstid, sh kirjand, kommentaar, arvamyslugu; avaliku suhtluse tekstid, sh avaldus, seletuskiri);
- 6) seostab oma kirjutise ja esinemise sündmuse või toiminguga eesmärgiga, vahendab kuuldu ja loetud tekste sobiva pikkuse ja täpsusega, viidates allikale;
- 7) kirjutab suhtlussituatsiooni sobivaid tekste, arvestab teksti vastuvõtjat, järgib õige kirjanorme, kasutab mitmekesiseid grammatilisi tarindeid ja sõnavara;
- 8) kasutab kirjutamisel mitmeid keeleallikaid ja teeb saadud teabe põhjal teadlikke keelevelikuid.

Keeleteadlikkus

Õpilane:

- 1) väärtustab eesti keelt ühena Euroopa ja maailma keeltest, kirjeldab ja mõistab eesti keele eripära, kujunemist ja rolli teiste keelte taustal, suhestab keeli teadlikult;
- 2) suhtub mõistvalt eesti keelt teise keelena kõnelejatesse, on toetav vestluspartner;
- 3) järgib eesti õige kirja aluseid ja põhimõtteid, kasutab õige kirjakorrektorit;
- 4) kasutab eesti kirjakeelt avalikult esinedes ning õppides;

- 5) kirjeldab eesti keele häälikusüsteemi, eristab sõnaliike ja -vorme, lauseehituse peajooni;
- 6) tunneb peamisi lausetarindeid ja varieerib neid kirjutades korrektsel ja sobival viisil, sh kasutab liit- ja lihtlauseid, lauselühendiga lauseid, otsekõnet;
- 7) kasutab ja mõistab tekstis erineva stiiliväärtusega sõnu ja väljendeid, tunneb eesti keele sõnamoodustuse põhimõtteid;
- 8) kirjeldab õpitud metakeele piires tekstide ülesehituslikku ja grammatilist ning sõnavaralist eripära;
- 9) kasutab teadlikult mitmesuguseid keeleallikaid, tunneb sõnaartikli ülesehitust, märke ja märgendeid, leiab teavet õigekirja, vormimoodustuse ja tähenduse kohta.

2.1.4 Õppeaine sisu

1. KLASS

ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU
Suuline keelekasutus (kuulamine, kõnelemine)	Suuline keelekasutus. Kuulamine.
<ol style="list-style-type: none"> 1) eristab häälikuid (asukoht ja järjekord sõnas), täishääliku pikkusi; 2) toimib õpetaja ja kaaslaste suulise juhendi järgi; 3) kuulab õpetaja ja kaaslaste esituses lühikest eakohast teksti, mõistab kuuldu lause, jutu sisu; 4) teab, et sõnadel on lähedase või vastandtäheendusega sõna ja nimetab neist mõningaid; 5) väljendab end suhtlusolukordades arusaadavalt: palub, küsib, tänab, vabandab; 6) jutustab suunavate küsimuste toel kuuldust, nähtust, loetust; 7) koostab õpetaja abiga pildiseeria või küsimuste toel suulise jutu, 8) esitab luuletust peast. 	<p>Helide, häälte ja häälikute eristamine (asukoht ja järjekord sõnas), hääliku pikkuse eristamine, põhirõhk täishääliku pikkusel.</p> <p>Õpetaja ja kaaslaste kuulamine ning suulise juhendi järgi toimimine. Õpetaja ja kaaslaste ettelugemise kuulamine. Kuuldu ja nähtu kommenteerimine.</p> <p>Kõnelemine Hääldus- ja intonatsiooniharjutused. Häälduse harjutamine, hääle tugevuse kohandamine olukorrale.</p> <p>Töö lähedase tähendusega sõnaga, sõnatähenduse selgitamine ja täpsustamine. Sobivate kõnetuste (palumine, küsimine, keeldumine, vabandust palumine, tänamine) valik suhtlemisel.</p> <p>Lihtlauseliste küsimuste moodustamine, küsimuste esitamine ja neile vastamine.</p> <p>Eri teemadel vestlemine sõnavara rikastamiseks, arutamine paaris ja väikeses rühmas.</p> <p>Esemete, nähtuste, tegelaste jms võrdlemine, ühe-kahe tunnuse alusel rühmitamine.</p> <p>Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus.</p> <p>Jutustamine kuulatu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria, etteantud teema põhjal; aheljutustamine.</p>

	<p>Klassiga ühiselt kogetud sündmuste vahendamine jutustades: jutustamine eri rollides. Pantomiim-mõistatused tuttavate juttude kohta.</p> <p>Tuttava luuletuse, dialoogi peast esitamine.</p>
Lugemine	Lugemine
<p>1) tunneb häälik-täheleist vastavust, loeb õpitud teksti enam-vähem ladusalt, lausehaaval üksiku peatusega raskema sõna ees oma kõnetempos või sellest aeglasemalt;</p> <p>2) mõistab häälega või endamisi (vaikse häälega või huuli liigutades) lugedes loetu sisu;</p> <p>3) vastab teksti kohta käivatele küsimustele, mille vastused on palas otsesõnu öeldud;</p> <p>4) mõtleb jutule alguse või lõpu;</p> <p>5) on lugenud mõnda lasteraamatut, nimetab nende pealkirja ja autoreid, annab loetule emotsionaalse hinnangu (lõbus, tõsine, igav ...).</p>	<p>Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus.</p> <p>Trükitähtede (nii suurte kui väikeste) tundma õppimine. Tähtedest sõnade ja sõnadest lausete lugemine. Silpidest sõnade moodustamine.</p> <p>Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi (õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo, oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse).</p> <p>Lugemistehniliselt raskete sõnade ja sõnaühendite lugema õppimine.</p> <p>Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemine klassitahvlilt ja vihikust.</p> <p>Jutustava ja kirjeldava teksti ning teabeteksti (õpilaspäevik, kutse, õnnitlus, saatekava, tööjuhend, raamatu sisukord) lugemine.</p> <p>Sõna, lause, teksti sisu mõistmine. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, üksiksõnade jm alusel. Loole lõpu mõtlemine. Tegelaste iseloomustamine. Küsimustele vastamine, millele vastus on tekstis otsesõnu kirjas.</p> <p>Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid), skeemide, kaartide lugemine õppekirjanduses, nende tähenduse tabamine.</p> <p>Luuletuste ilmekas (mõtestatud) lugemine. Riimuvate sõnade leidmine õpetaja abiga. Tekstiliikide eristamine: jutt, muinasjutt, luuletus, mõistatus.</p> <p>Kirjandustekstid: liisusalm, muinasjutt, mõistatus, luuletus, piltjutt, vanasõna, jutustus, näidend.</p>
Kirjutamine	Kirjutamine
<p>1) kasutab õigeid kirjutamisvõtteid, teab, kuidas väikesi ja suuri kirjatahti kirjutatakse ning sõnas õigesti seostatakse;</p> <p>2) kirjutab tahvlilt ära;</p>	<p>Kirjatehnika</p> <p>Kirja eelharjutused. Kirjutamine pliiatsi ja kriidiga, joonistähtede kirjutamine. Õige pliiatsihoid ja kirjutamisasend istudes ja seistes (tahvli juures). Väikeste kirjatahtede õppimine.</p>

<p>3) täidab tahvlinäidise järgi õpetaja abiga õpilaspäevikut, paigutab näidise järgi tööd vihikulehele, varustab töö kuupäevaga;</p> <p>4) koostab näidise järgi kutse;</p> <p>5) eristab häälikut, tähte, täis- ja kaashäälikut, sõna, lauset;</p> <p>6) kirjutab omasõnade algusesse k, p, t;</p> <p>7) kirjutab õigesti lühemaid (kuni 2-silbilisi) sõnu ja lauseid;</p> <p>8) teab, et lause lõpeb punktiga;</p> <p>9) teab, et lause alguses, inimeste, loomade, oma kodukoha nimes kasutatakse suurt algustähte;</p> <p>10) kirjutab õigesti oma nime.</p>	<p>Suurte kirjatähtede õppimine (vajadusel 2. klassis). Tähtede seostamine.</p> <p>Tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine. Töö vormistamine näidise järgi, töö puhtus, käekirja loetavus. Teksti ärakiri tahvilt, õpikust.</p> <p>Kirjalik tekstiloome Tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, õnnitlus (kujundamine näidise järgi).</p> <p>Jutu kirjutamine pilditäiendusena (pildi allkiri, kahekõne jms). Jutule lõpu kirjutamine. Loovtöö kirjutamine (pildi, pildiseeria, küsimuste järgi). Lünkumberjutustuse kirjutamine.</p> <p>Õigekeelsus Häälik, sõna, lause, tekst. Tähed ja tähestik, võõrtähtede vaatlus. Häälikute märkimine kirjas. Sõna ja lause ladumine ja kirjutamine.</p> <p>Täis- ja kaashäälikud. Täishäälikuühendi vaatlus. Täishääliku pikkuse eristamine ja õigekiri, kaashääliku pikkusega tutvumine. Sulghäälik (<i>k, p, t</i>) omasõnade alguses. <i>i</i> ja <i>j</i> ning <i>h</i> sõna alguses seoses tähtede õppimisega.</p> <p>Suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimeses.</p> <p>Liitsõna vaatlus (moodustamine).</p> <p>Sõnade lõpu õigekiri <i>-d</i> ja <i>-vad</i> (mitmus) ning <i>-b</i> (tegusõna 3. pööre) õigekirjaga tutvumine.</p> <p>Tutvumine jutustava (väit-), küsi- ja hüüdlausega. Lause lõpumärgid: punkt, (küsi- ja hüüumärgi vaatlemine). Koma lauses (teksti vaatlus).</p> <p>Oma kirjutusvea parandamine õpetaja abiga.</p> <p>Etteütlemise järgi sõnade ja lausete kirjutamine (15–20 sõna lihtlausetena).</p>
<p>Soovitusnimestik klassiväliseks lugemiseks 1. klassile</p>	
<p>Eesti autorid:</p> <ul style="list-style-type: none"> • E. Raud „Sipsik“ • E. Raud „Peep ja sõnad“ • A. Pervik „Kollane autopõrnikas“, Paula lood • A.Reinla „Pätu“ • E. Valter „Pokuraamat“, „Lugu lahkest lohest Justusest ja printsess Miniminnist“, „Kassike ja kakuke“ 	

- O. Saar „Lõvi Lõrr ja jänes Jass“
- J. Rannap „Jänese poeg Juss ja karupoeg Kusti“
- E. Niit „Pille-Riini lood“, „Triinu ja Taavi“
- T. Toomet „Kodused asjad“
- R. Saluri „Metsloomad“, „Koduloomad“, „Linnud“, „Konnad ja maod“
- E. Raud „Karu maja“
- J. Saar „Õhtujutud“
- J. Vaiksoo „Jaagupi esimene koolisügis“
- H. Käo „Kui mind üldse olemas ei oleks“, „Väike sabatäht“ (saarlus)

Luuletused:

- O. Arderi luuleraamatud „Koer poiss“, „Mine metsa“
- E. Niit „Suur maalritöö“, „Kanaema kook“, „Krõlli-raamat“

Muinasjutud:

- Muinasjutud sarjast „Saja rahva lood“
- J. Kunderi muinasjutud „Imelik peegel“, „Ahjualune“, „Suur Peeter ja väike Peeter“
- A. Kitzberg „Piibelehe-neitsi“
- Jakob ja Wilhelm Grimmi muinasjutud „Lumeeit“, „Okasroosike“
- H. Ch. Anderseni muinasjutud „Pöial-Liisi“, „Inetu pardipoeg“

Välisautorid:

- C. Mickwitz „Jasoni suvi“
- T. Egner „Söobik ja Pisik“
- G. Knutsson „Pelle Tömpsaba“
- J. Sigsgaard „Palle“
- E. Janikovszky „Kui ma oleksin suur“, „Minuga juhtub alati midagi“, „Usu või ära usu“
- Jõulujutte erinevatelt autoritelt vabal valikul

Õpetaja teeb raamatute loetelust oma klassile valiku, milliseid raamatuid käsitletakse klassis ühiselt (kõik loevad raamatu läbi).

Ülejäänud valiku lugemiseks teevad lapsed loetelust vastavalt oma võimetele ja/või huvidele. Lisaks loetelule võib lugeda eakohast uudiskirjandust.

2. KLASS

ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU
Suuline keelekasutus	Suuline keelekasutus
1) eristab täis- ja suluta hääliku pikkusi; 2) kuulab õpetaja ja kaaslaste eakohast teksti ning toimib saadud sõnumi kohaselt õpetaja abil; 3) koostab kuuldu põhjal lihtsama skeemi ja kaardi õpetaja abil; 4) kasutab kõnes terviklauseid; 5) teab ja leiab vastandtäheendusega sõnu ning õpetaja abil ka lähedase tähendusega sõnu; 6) väljendab arusaadavalt oma soove ja kogemusi väikeses ja suures rühmas; vestleb oma kogemustest ja loetust; 7) annab õpetaja abil edasi lugemispala, õppeteksti, filmi ja teatrietenduse sisu; 8) koostab õpetaja abil jutu pildiseeria, pildi või küsimuste toel; mõtleb jutule alguse või lõpu;	Kuulamine Hääliku pikkuste eristamine sõnamängus, liikumise ja liigutuste abil, põhirõhk suluta kaashäälikul. Õpetaja ja kaaslaste suulise mitmeastmelise juhendi meeldejätmise ja selle järgi toimimine mängus, praktilise ülesande lahendamisel (välitund, otsimine, mõõtmine). Õpetaja ettelõetud ainetekstist oluliste mõistete leidmine ja lihtsa skeemi koostamine õpetaja juhendamisel. Kaaslaste ettelugemise kuulamine ja hinnangu andmine ühe aspekti kaupa (õigsus, pausid ja intonatsioon mõtte toetajana).

<p>9) vaatab ja kirjeldab nähtut, märkab erinevusi ja sarnasusi õpetaja suunavate küsimuste toel; 10) esitab luuletust peast.</p>	<p>Kõnelemine Hääldus- ja intonatsiooniharjutused sõnamängulistes harjutustes, kiirkõne, kajamäng.</p> <p>Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus: muinasjuttude esitamine, igapäevaolukordade lavastamine. Kõne eri nüansside (tempo, hääletugevus, intonatsioon) esiletoomine dramatiseeringus jm esituses: rongi, loomade häälte jm imiteerimine.</p> <p>Kõnelemine eri olukordades (telefonitsi, rühma esindajana), rollimängud.</p> <p>Nii enese kui ka teiste soorituste tunnustav kommenteerimine.</p> <p>Oma arvamuse avaldamine (raamatu, filmi jm) kohta ja selle põhjendamine. Arutlemine paaris ja rühmas: oma suhtumise väljendamine, nõustumine ja mittenõustumine, ühiste seisukohtade otsimine.</p> <p>Sündmuse, isiku, looma, eseme kirjeldamine tugisõnade, skeemi, tabeli abil.</p> <p>Sõnatähenduste selgitamine ja täpsustamine aktiivse sõnavara laiendamiseks.</p> <p>Kuuldud jutu ümberjutustamine; pikema dialoogi jälgimine, hinnangud tegelastele ja sisule.</p> <p>Mõtete väljendamine terviklausetena. Küsimuste moodustamine, küsimuste esitamine ja neile vastamine.</p> <p>Eri meeleoluga luuletuste (aastaajad, laste elu) mõtestatud peast esitamine.</p>
<p>Lugemine</p>	<p>Lugemine</p>
<p>1) loeb õpitud teksti suhteliselt õigesti, ladiusalt (lugemistempo võib olla kõnetempost aeglasem), parandab ise oma lugemisvigu, enamasti väljendab intonatsioon loetava sisu; 2) mõistab häälega või endamisi lugedes loetu sisu; 3) vastab teemakohastele (ka lihtsamatele tekstis mitte otsese infoga seotud) küsimustele; 4) leiab tekstis iseseisvalt vastused konkreetsetele küsimustele ja töötab õpetaja abiga eakohaste juhiste alusel; 5) tunneb ära jutu, luuletuse, mõistatuse, näidendi ja vanasõna;</p>	<p>Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi: oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse, sobiva intonatsiooni kasutamine. Lugemistehniliselt raskete sõnade ja sõnaühendite lugema õppimine.</p> <p>Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus.</p> <p>Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid, liiklusmärgid jms), skeemide, kaartide ja tabelite lugemine õppekirjanduses ning lasteraamatutes.</p>

<p>6) kasutab õpiku sõnastikku õpetaja abiga sõnade leidmiseks algustähe järgi; 7) on lugenud jõukohaseid lasteraamatuid, nimetab tegelasi ja annab edasi loetu sisu mõne huvitava, enam meeldinud episoodi järgi.</p>	<p>Tekstist õpitavate keelendite, samuti sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade jms leidmine. Õpiku sõnastiku kasutamine.</p> <p>Kahekõne lugemine, intonatsiooni ja tempo valik saatelause alusel ja partnereid arvestades.</p> <p>Eri liiki lühitekstide (teade, kiri, ajakirja rubriik, sõnastik) mõistev lugemine. Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemine klassitahvlilt ja vihikust.</p> <p>Tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine.</p> <p>Loetud jutustuse ja muinasjutu kohta kava koostamine (teksti jaotamine osadeks); skeemi/kaardi koostamine õpetaja abiga. Loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine (ka siis, kui vastus otse tekstis ei sisaldu). Loole alguse ja lõpu mõtlemine. Tegelasel iseloomustamine.</p> <p>Luuletuste ilmekas (mõtestatud) esitamine. Riimuvate sõnade leidmine õpetaja abiga. Tekstiliiikide eristamine: jutustus, luuletus, näidend, mõistatus, vanasõna.</p> <p>Kirjandustekstid: rahvaluuleline liisusalm, muinasjutt, mõistatus, luuletus, piltjutt, vanasõna, jutustus, näidend, muistend.</p> <p>Loetud raamatu tutvustamine ja soovitamine. Vajaliku teose otsimine kooli või kodukohta raamatukogust autori ja teema järgi täiskasvanu abiga.</p>
<p>Kirjutamine</p>	<p>Kirjutamine</p>
<p>1) kasutab kirjutades õigeid väikeste ja suurte kirjatähtede tähekujusid ja seoseid; 2) kirjutab tahvlilt või õpikust ära; 3) täidab iseseisvalt õpilaspäevikut ja kujundab vihikut, paigutab näidise järgi tööd vihikulehele, kirja joonelisele lehele, varustab töö kuupäevaga; 4) koostab õpetaja abiga kutse, õnnitluse ja teate; 5) kirjutab loovtöö ning ümberjutustuse pildiseeria, tugisõnade ja küsimuste abil; 6) eristab häälikut, tähte, täis- ja kaashäälikut, silpi, sõna, lauset, täishäälikuühendit;</p>	<p>Kirjatehnika Suurte ja väikeste kirjatähtede kordamine.</p> <p>Kirjutamise tehnika arendamine: ühtlane kirjarida, õiged tähekujud ja seosed nii väikestel kui suurtel kirjatähtedel.</p> <p>Näidise järgi kirjatöö paigutamine vihiku lehele, kirjapaberile; kuupäeva kirjutamine.</p> <p>Kirjalik tekstiloome Kutse, õnnitluse ja teate koostamine õpetaja abiga.</p>

<p>7) kirjutab õigesti sulghääliku omasõnade algusesse ja omandatud võõrsõnade algusesse; 8) märgib kirjas õigesti täishäälikuid; 9) teab peast võõrtähtedega tähestikku; 10) alustab lauset suure algustähega ja lõpetab punkti või küsimärgiga; 11) kasutab suurt algustähte inimeste ja loomade nimedes, tuttavates kohanimedes; 12) kirjutab õigesti sõnade lõppu -d (mida teed?), -te (mida teete?), -sse (kellesse? millesse?), -ga (kellega? millega?), -ta (kelleta? milleta?); 13) kirjutab etteütlemise järgi õpitud keelendite ulatuses sisult tuttavat teksti ja kontrollib kirjutatut näidise järgi (20–25 sõna lihtlausetena).</p>	<p>Tekstilähedase ümberjutustuse kirjutamine küsimuste ja tugisõnade toel.</p> <p>Loovtöö skeemi, kaardi toel; fantaasialugu. Jutu ülesehitus: alustus, sisu ja lõpetus; jutule alguse ja lõpu kirjutamine. Omakirjutatud teksti üle kaaslasega arutlemine.</p> <p>Õigekeelsus Varasemale lisanduvalt keeleteadmised: täishäälikuühendi õigekiri, suluta kaashääliku pikkus ja õigekiri;</p> <p><i>k, p, t s-i ja h</i> kõrval; <i>i ja j</i> silbi alguses, <i>h</i> sõna alguses.</p> <p>Silbitamine, poolitamise üldpõhimõtted.</p>
---	--

Soovitusnimestik klassiväliseks lugemiseks 2. klassile

Eesti autorid:

- J. Parijõgi „Külaliste leib“
- Kivirähk „Lotte reis lõunamaale“
- J. Vaiksoo „Neli hommikut ja üks õhtu“, „Lumemöll“
- P. Raud „Ernesto küülikud“
- H. Käo „Kui mind üldse olemas ei oleks“ – NB! Saarlasest autor!
- J. Rannap „Topi“, „Nublu“, „Lühikesed lood“
- R. Vaidlo „Kessu ja Tripp“
- E. Niit „Onu ööbik Öösõrri tänavast“, „Pille-Riini lood“
- E. Valter „Pokuraamat“
- T. Seero „Jürimari pere lood“
- E. Raud „Naksitrallid“
- K. Hinrikus „Et head haldjad sind hoiaksid“
- A. Reinla „Pätu“
- M. Keränen „Kuldne Lurich“
- M. Saksatamm „Tädi hakkab tuuleloheks“
- P. Raud „Tobias ja 2.b“, „Natuke napakad lood“
- K. Kass „Käru Kaarel“, „Kasper ja viis tarka kassi“
- I. Tomusk „Kriminaalsed viineripirukad“
- K. Look „Lennujaama lutikad ei anna alla“
- M. Forsel „Parem kui kaneelisai“ – NB! Saarlasest autor!

Luuletused:

- I. Trull „Iseloomuga loom“, „Lõbusad luuletused“, „Musta kassi mumba“, „Järvevaht ja joogivesi“
- E. Niit luuletusi kogumikust „Suur suislepapuu“
- L. Tungal „Vana vahva lasteaed“
- H. Vilep „Minu laul“, „Katus sõidab“
- O. Arder „Mine metsa“, „Bumerang“, „Koer poiss sõitis jänest“

Muinasjutud:

- J. Kunder „Vaeslaps ja talutütar“
- F. Kreutzwald „Vaeslapse käsikivi“
- E. Särgava „Reinuvader Rebane“
- A. Jakobson „Ööbik ja vaskuss“
- H. Andersen „Inetu pardipoeg“, „Keisri uued rõivad“
- J. ja W. Grimm „Lumivalgeke“, „Okasroosike“, „Hans ja Grete“, „Bremeni linna moosekandid“
- W. Hauff „Väike Mukk“, „Käabusnina“

- Ch. Perrault „Saabastega kass“ „Uinuv kaunitar“
- S. Aksakov „Tulipunane lilleke“
- S. Maršak „Kaksteist kuud“

Välisautorid:

- S. Olsson, A. Jacobsson „Sune läheb teise klassi“ ja teised Sune raamatud
- D. Bisset „Järgmise korra lood“ „Mitmekorra lood“
- A. Lindgren „Pipi Pikksukk“, „Vahtramäe Emil“ „Karlsson Katuselt“, „Madlike“
- T. Egner „Kardemoni linna rahvas ja röövlid“

Õpetaja teeb raamatute loetelust oma klassile valiku, milliseid raamatuid käsitletakse klassis ühiselt (kõik loevad raamatu läbi).

Ülejäänud valiku lugemiseks teevad lapsed loetelust vastavalt oma võimetele ja/või huvidele. Lisaks loetelule võib lugeda eakohast uudiskirjandust.

3. KLASS

ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU
Suuline keeleteadus	Suuline keeleteadus
<p>1) kuulab mõtestatud eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi;</p> <p>2) väljendab end suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt: palub, küsib, selgitab, keeldub, vabandab, tänab; vastab küsimustele, kasutades sobivalt täislauseid ning lühivastuseid;</p> <p>3) vaatab sihivõttelt, kirjeldab eesmärgivõttelt nähtut, eset, olendit, olukorda, märkab erinevusi ja sarnasusi;</p> <p>4) avaldab arvamust kuuldu, vaadeldu ja loetu kohta;</p> <p>5) annab küsimuste toel arusaadavalt edasi õppeteksti, lugemispala, pildiraamatu, filmi ja teatrietenduse sisu; koostab kuuldu/loetu põhjal skeemi/kaardi;</p> <p>6) jutustab loetust ja läbielatud sündmusest; jutustab pildiseeria, tugisõnade, märksõnaskema ja küsimuste toel; mõtleb jutule alguse ja lõpu;</p> <p>7) leiab väljendamiseks lähedase ja vastandtähelepanuga sõnu;</p> <p>8) esitab luuletust peast.</p>	<p>Kuulamine Hääliku pikkuste eristamine, põhirõhk sulghääliku pikkusel.</p> <p>Pikema suulise juhendi meeldejätmise ja selle järgi toimimine. Kaaslase ja õpetaja juhtnõuade kuulamine, nende järgi toimimine.</p> <p>Ettelugemise kuulamine. Kaaslase ettelugemise hindamine ühe aspekti kaupa (õigsus, pausid ja intonatsioon mõtte toetajana). Kuuldu ning nähtu kommenteerimine. Fakti ja fantaasia eristamine.</p> <p>Õpetaja etteloetud ainetekstist oluliste mõistete leidmine ning lihtsa skeemi koostamine.</p> <p>Kuuldu (muinasjutt, lühijutt lapse elust, proosa-, luule ja ainetekst), nähtu (lavastus, film) sisu ümberjutustamine. Dialoogi jälgimine, hinnangud tegelastele ja nende ütlustele.</p> <p>Kõnelemine Hääldus- ja intonatsiooniharjutused. Selge häälduse jälgimine teksti esitades. Kõne eri nüansside (tempo, hääletugevuse, intonatsiooni) esiletoomine dramatiseeringus jm esituses.</p> <p>Sobivate kõnetuste (palumine, küsimine, keeldumine, vabandust palumise, tänamise) valik suhtlemisel. Suuline selgitus, kõnetus- ja viisakusväljendid, teietamine ja sinatamine. Kõnelemine eri olukordades: vestlus tundmatuga, sh telefonitsi, klassi/kooli esindamine, võistkonda kutsumine, koostegusest loobumine jms.</p>

	<p>Sõnavara arendamine: sõnatähenduse selgitamine ja täpsustamine, aktiivse sõnavara laiendamine, lähedase ja vastandtähendusega sõna leidmine. Eri teemadel vestlemine sõnavara rikastamiseks, arutamine paaris ja väikeses rühmas.</p> <p>Oma arvamuse avaldamine, nõustumine ja mittenõustumine, ühiste seisukohtade otsimine, kaaslase arvamuse küsimine.</p> <p>Mõtete väljendamine terviklausetena ja sobiva sõnastusega (sõnavalik, mõtte lõpuleviimine). Küsimuste moodustamine ja esitamine ning neile vastamine.</p> <p>Jutustamine kuuldu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria ja etteantud teema põhjal; aheljutustamine.</p> <p>Sündmuste, isiku, looma, eseme jm kirjeldamine tugisõnade, skeemi ning tabeli abil. Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus erisuguste meeleolude väljendamiseks.</p> <p>Tuttava luuletuse ja dialoogi ilmekas (mõtestatud) esitamine.</p> <p>Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel.</p>
Lugemine	Lugemine
<p>1) loeb nii häälega ja kui endamisi ladusalt ja teksti mõistes; mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi, kaarti;</p> <p>2) loeb õpitud teksti ette õigesti, selgelt ja sobiva intonatsiooniga;</p> <p>3) töötab tekstiga eakohaste juhiste alusel;</p> <p>4) vastab suulistele ja lühikestele kirjalikele küsimustele loetu kohta;</p> <p>5) eristab kirjalikus tekstis väidet, küsimust, palvet, käsku, keeldu;</p> <p>6) tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna, kirja;</p> <p>7) on lugenud läbi vähemalt neli eesti ja väliskirjaniku teost, kõneleb loetud raamatust;</p> <p>8) teab nimetada mõnda lastekirjanikku.</p>	<p>Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus. Teksti ülesehitus: pealkiri, teksti osad (lõigud, loo alustus, sisu, lõpetus).</p> <p>Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi (õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo; oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse). Ladus ja automatiseerunud lugemine. Oma ja kaaslase lugemistehnika hindamine õpetaja juhiste alusel.</p> <p>Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemise klassitahvlilt ja vihikust.</p> <p>Jutustava ja kirjeldava teksti ning tarbe- ja teabeteksti (õpilaspäeviku, kutse, õnnitluse, saatekava, tööjuhendi, raamatu sisukorra, sõnastiku, teate, eeskirja, retsepti, õpikuteksti, teatmeteose teksti, ajalehe- ja ajakirja ning muu meediateksti) lugemine.</p>

	<p>Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid, liiklusmärgid jms), skeemide, kaartide ja tabelite lugemine õppekirjanduses, lasteraamatutes ning lasteajakirjanduses.</p> <p>Sõna, lause ning teksti sisu mõistmine. Tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide ja üksiksõnade järgi.</p> <p>Töö tekstiga: tekstist õpitavate keelendite, sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade leidmine. Õpiku sõnastiku iseseisev kasutamine. Teksti jaotamine osadeks ning tekstiosade pealkirjastamine. Loetava kohta kava, skeemi, kaardi koostamine. Loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine. Loole alguse ja lõpu mõtlemine. Teksti teema ja peamõtte sõnastamine, tegelaste iseloomustamine.</p> <p>Jutustavate luuletuste ja proosateksti mõtestatud esitamine. Riimuvate sõnade leidmine. Kahekõne lugemine, intonatsiooni ja tempo valik saatelause alusel ning partnereid arvestades.</p> <p>Loetud raamatust jutustamine, loetule emotsionaalse hinnangu andmine ja raamatust lühikokkuvõtte tegemine. Vajaliku raamatu leidmine iseseisvalt.</p> <p>Tekstiliiikide eristamine: muinasjutt, mõistus, vanasõna, luuletus, jutustus, näidend, kiri.</p> <p>Kirjandus: folkloorne lastelaul, liisusalm, jutustus, muinasjutt, muistend, luuletus, kahekõne, näidend, sõnamänguline tekst, piltjutt, mõistus, vanasõna.</p>
<p>Kirjutamine</p>	<p>Kirjutamine</p>
<p>1) kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja -seoseid, kirjutab loetava käekirjaga; 2) kirjutab tahvlilt ja õpikust õigesti ära; paigutab teksti korrektselt paberile või arvutis, vormistab vihiku/õpilaspäeviku nõuetekohaselt; 3) valdab eesti häälikkirja aluseid ja õpitud keelendite õigekirja: eristab häälikut ja tähte, täis- ja kaashäälikut, häälikuühendit, silpi, sõna, lauset; märgib kirjas häälikuid õigesti; eristab lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja suluta kaashäälikuid; kirjutab õigesti asesõnu; 4) märgib õpitud sõnades õigesti kaashäälikuühendit; kirjutab õigesti sulghääliku</p>	<p>Kirjatehnika Kirjutamise tehnika süvendamine, oma loetava käekirja kujundamine, kirjutamise kiiruse arendamine.</p> <p>Kirjutamisvilumuse saavutamine (õiged tähekujud ja proportsioonid, loetav käekiri, ühtlane kirjarida, kirjatöö nõuetekohane välimus, töö vormistamine).</p> <p>Teksti ärakiri tahvlilt ja õpikust. Kirjutatu kontrollimine õpiku ja sõnastiku järgi.</p>

<p>omandatud oma- ja võõrsõnade algusse; märgib kirjas õigesti käänd- ja pöörsõnade õpitud lõppe ja tunnuseid;</p> <p>5) teab peast võõrtähtedega tähestikku, kasutab lihtsamat sõnastikku ja koostab lihtsaid loendeid tähestik- järjestuses;</p> <p>6) kirjutab suure algustähega lause alguse, inimeste- ja loomade nimed ning õpitud kohanimed;</p> <p>7) piiritleb lause ja paneb sellele sobiva lõpumärgi;</p> <p>8) kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavat teksti ja kontrollib kirjutatut näidise järgi (30–40 sõna);</p> <p>9) koostab kutse, õnnitluse, teate, e-kirja; kirjutab eakohase pikkusega loovtöid (k.a. ümberjutustusi) küsimuste, tugisõnade, joonistuse, pildi, pildiseeria, märksõnaskaemi või kava toel.</p> <p>10) kirjutab nii koolis kui ka igapäevaelus käsitsi ja arvutiga eakohaseid tekste vastavalt kirjutamise eesmärgile, funktsioonile ja adressaadile.</p>	<p>Oma kirjavea parandamine.</p> <p>Etteütlemise järgi kirjutamine.</p> <p>Tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine.</p> <p>Tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, ümbrik.</p> <p>Õigekiri</p> <p>Tähestiku järjekord.</p> <p>Täis- ja kaashäälikuühendi õigekiri.</p> <p>Täis- ja suluta kaashääliku pikkuse kordamine, sulghääliku pikkuse eristamine ja õigekiri.</p> <p><i>k, p, t s-i ja h</i> kõrval.</p> <p><i>i ja j</i> õigekiri (v.a. võõrsõnades ja tegijanimedes).</p> <p><i>h</i> sõna alguses.</p> <p>Sulghäälik oma- ja võõrsõnade alguses.</p> <p>Suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimedes, tuntumates kohanimedes.</p> <p>Väike algustäht õppeainete, kuude, nädalapäevade, ilmakaarte nimetustes.</p> <p>Poolitamise harjutamine. Liitsõna.</p> <p>Nimi-, omadus- ja tegusõna. Ainsus ja mitmus. Sõnavormide moodustamine küsimuste alusel. Mitmuse nimetava ning <i>sse</i>-lõpulise sisseütleva, kaasaütleva ja ilmaütleva käände lõpu õigekirjutus. Olevik ja minevik. Pöördelõppude õigekirjutus.</p> <p>Erandliku õigekirjaga ase- ja küsisõnad (<i>ma, sa, ta, me, te, nad, kes, kas, kus</i>).</p> <p>Väit- (jutustav), küsi- ja hüüdlause. Lause lõpumärgid. Koma kasutamine loetelus; <i>et, sest, vaid, kuid, aga, siis, kui</i> puhul; sidesõnad, mis koma ei nõua.</p> <p>Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (30–40 sõna). Oma kirjavea iseseisev leidmine.</p>
--	---

	<p>Sõnavara: lähedase ja vastandtäheendusega sõna. Sõna ja tema vormide õigekirja ning tähenduse omandamine ja täpsustamine.</p> <p>Tekstiloomed</p> <p>Lausete laiendamine ja sidumine tekstiks.</p> <p>Tarbeteksti (ajaleheartikli, teate, nimekirja jne) kirjapanek.</p> <p>Ümberjutustuse kirjutamine tugisõnade, skeemi, kaardi või kava toel.</p> <p>Loovtöö kirjutamine (vaba jutt, jutt pildi, pildiseeria, küsimuste, skeemi, kaardi või kava toel, fantaasialugu). Jutu ülesehitus: alustus, sisu, lõpetus.</p> <p>Sündmusest ja loomast kirjutamine.</p> <p>Jutule alguse ja lõpu kirjutamine.</p> <p>Kirja kirjutamine.</p> <p>Oma kirjutatud teksti üle kaaslasega arutamine.</p>
--	---

Soovitusnimestik klassiväliseks lugemiseks 3. klassile

Eesti autorid:

- A. Mägi „Maru lugu“ – NB! Saarlasest ja vilistlasest autor!
- A. Pervik „Kunsmoor“, „Kallis härra Q“
- O. Luts „Nukitsamees“
- A. Kivirähk „Sirli, Siim ja saladused“, „Leiutajateküla Lotte“
- E. Raud „Naksitrallid“
- H. Käo raamat vabal valikul – NB! Saarlasest autor!
- J. Kaplinski „Põhjatuul ja lõunatuul“
- K. Kass „Samueli võlupadi“, „Õpetaja Kusti kummitab“
- I. Tomusk „Kolmanda A kriminalistid“

Muinasjutud:

- C. Collodi „Pinocchio“
- F. R. Kreuzwald „Kullaketrajad“, „Vaeslapse käsikivi“, „Tark mees taskus“
- J. Kaplinski „Kaks päikest“

Luuletused:

- E. Niit „Midrimaa“
- H. Runnel „Mõtelda on mõnus“
- L. Tungal „Lepatriinu faksiga“
- O. Arderi luuletused
- L. Hainsalu „Vanasõnamäng“

Välisautorid:

- A. Lindgren „Bullerby lapsed“, „Vahtramäe Emil“
- O. L. Kirkegaard „Kummi-Tarzan“
- M. Lobe „Vanaema õunapuu otsas“
- A. Schmidt „Viplala lood“
- J. Milne „Karupoeg Puhh“
- O. Preussler „Väike nõid“

Õpetaja teeb raamatute loetelust oma klassile valiku, milliseid raamatuid käsitletakse klassis ühiselt (kõik loevad raamatu läbi).

Ülejäänud valiku lugemiseks teevad lapsed loetelust vastavalt oma võimetele ja/või huvidele. Lisaks loetelule võib lugeda eakohast uudiskirjandust.

Esimeses kooliastmes loeb õpilane vähemalt kümme tervikteost eesti või maailma lastekirjandusest.

4. KLASS

ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU
suuline ja kirjalik suhtlus	HÄÄLIKUÕPETUS JA ÕIGEKIRI
Õpilane: 1) valib juhendamise abil olukorrale vastava suhtluskanali; 2) esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, avaldab viiskalt ja olukorrast lähtuvalt arvamust, sõnastab järelduse; 3) lahendab lihtsamaid probleemülesandeid paaris- ja rühmatöös; 4) põhjendab ja aktsepteerib kaaslaste põhjendatud seisukohti; 5) kasutab suhtluses sobivaid keelevahendeid, korrektset kirjakeelt õpitu piires nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses.	Eesti keel teiste keelte seas . Teised Eestis kõneldavad keeled. Tähestik. Täis- ja kaashäälikud. Suluga ja suluta häälikud. Helilised ja helitud häälikud. Tutvumine <i>gi-</i> ja <i>ki-</i> liite õigekirjaga. Kaashäälikuühendi õigekiri (lühike sulghäälik <i>s-i</i> kõrval). <i>h</i> õigekiri. <i>i</i> ja <i>j</i> õigekiri . Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades).
teksti vastuvõtt	Võõrsõnade õigekiri ja tähendus. Üldkasutatavad lühendid. Lühendite õigekiri. Nimi ja nimetus. Isiku- ja kohanimed, ametinimetused, üldnimetused. Eakohase teksti eksimatu ärakiri tahvlilt. Etteütlu kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (60 sõna, 20 ortogrammi). Oma kirjavea iseseisev leidmine.
tekstiloomine	Sünonüümid. Antonüümid. Liitsõna ja liitega sõna. Tegusõna ajad. Jaatava ja eitava kõne kasutamine.
keeleteadlikkus	Tegusõna pööramine ainsuses ja mitmuses. Nimisõna. Omadussõna. Arvsõna. Asesõna.
Õpilane: 1) leiab juhendamise abil tekstiloomeks vajalikku teavet; 2) jutustab, kirjeldab, võrdleb ja arutleb suuliselt ja kirjalikult; 3) kirjutab eesmärgipäraselt ja olukohaselt eri liiki eakohaseid tekste.	
Õpilane: 1) kirjeldab eesti keele häälikusüsteemi, eristab sõnaliikide tüüpujuhte ning põhilisi käänd- ja pöördõna vorme;	

<p>2) moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sealhulgas koondlauseid ja lihtsamaid liitlauseid;</p> <p>3) järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid;</p> <p>4) rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes ja -analüüsis;</p> <p>5) kasutab õigekirja kontrollimiseks ja tähenduste leidmiseks trüki- ja digisõnastikke, leiab sõnaartiklist vajaliku teabe.</p>	<p>Lause laiendamise lihtsamaid võimalusi. Lihtlause. Lihtlause kirjavahemärgid.</p> <p>Küsi- , väit- ja hüüdlause. Otsekõne ja saatelause.</p>
<p>4. klassi lugemisvara</p>	
<p>Õpilane loeb õppeaasta jooksul läbi vähemalt kuus eakohast erinevasse žanrisse kuuluvat väärtkirjandusteost (raamatut).</p> <p>1) 4. klassis loetakse järgmiste autorite teoseid: M. Keränen, Aapeli, A. Lindgren, L. Sachar, R. Dahl, R. Reinaus, J. Vaiksoo, A. Pervik, L. Tungal. Nende hulgast teeb õpetaja valiku, milliseid teoseid (3 raamatut) käsitletakse tervikuna klassis.</p> <p>2) F. R. Kreutzwaldi „Eesti rahva ennemuistsed jutud“ või muud eesti muinasjutu- või muistendikogumikud.</p> <p>3) kaks eakohast nüüdiskirjanduse tervikteost õpilase valikul.</p>	

5. KLASS

ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU
<p>suuline ja kirjalik suhtlus</p> <p>Õpilane:</p> <p>1) valib juhendamise abil vastava suhtluskanali;</p> <p>2) esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, avaldab viisakalt ja olukorrast lähtuvalt arvamust, sõnastab järelduse;</p> <p>3) lahendab lihtsamaid probleemülesandeid paaris- ja rühmatöös;</p> <p>4) oskab oma seisukohta põhjendada ja aktsepteerib kaaslaste seisukohti;</p> <p>5) kasutab korrektset kirjakeelt õpitu piires nii suulises kui kirjalikus suhtluses.</p>	<p>Eesti keel teiste keelte seas. Teised Eestis kõneldavad keeled. Sugulaskeeled ja sugulasrahvad.</p> <p>Tähestik, täis- ja kaashäälikud. Suluga ja suluta häälikud. Helilised ja helitud häälikud. Täis- ja kaashäälikuühend, kaashäälikuühendi õigekiri .</p> <p>Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades).</p> <p>Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhiosa, liitsõna tähendusvarjund. Liitsõna ja liitega sõna erinevused.</p>
<p>teksti vastuvõtt</p> <p>Õpilane :</p> <p>1) loeb eesmärgistatult ja mõtestatult, kasutab lugemist hõlbustavaid võtteid;</p> <p>2) loeb mõtestatult tööjuhendit, tarbe- ja õppetekste; kava , mõttekaarti , joonist, reeglit , juhendit , tabelit , skeemi, kaarti jm visualiseerivat vahendit;</p> <p>3) valib ja loeb tervikteoseid nii eesti kui ka maailma lastekirjandusest;</p> <p>4) leiab keele- ja kirjanduse valdkonna teabekeskondadest vajalikku teavet;</p> <p>5) teeb kokkuvõtte konkreetsest materjalist (õppetekst, arutlus, referaat, slaidiesitlus).</p>	<p>Sõnastiku ja teabekirjanduse kasutamine (nii raamatu kui veebivariant).</p> <p>Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, lihtminevik. Jaatava ja eitava kõne kasutamine.</p> <p>Tegusõna pööramine ainsuses ja mitmuses.</p> <p>Käändsõna. Käändsõna liigid: nimisõna, omadussõna, arvsõna, asesõna.</p> <p>Käänamine. Käänded, nende küsimused, tähendus.</p>

tekstiloomed	Lause. Alus ja öeldis. Lause laiendamise lihtsamaid võimalusi. Korduvate lauseliikmete kirjavahemärgistamine koondlauses. Koondlause kasutamine tekstis.
Õpilane: 1) leiab juhendamise abil tekstiloomeks vajalikku teavet; 2) jutustab, kirjeldab, arutleb ja võrdleb suuliselt ja kirjalikult; 3) kirjutab eesmärgipäraselt ja olukohaselt eri liiki eakohaseid tekste; 4) vormistab kirjalikud tekstid korrektselt nii käsikirjas kui arvutis.	Lihtlause. Küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ja kasutamine.
keeleteadlikkus	Algustäheõigekiri: nimi, nimetus, pealkiri. Isiku- ja kohanimed.
Õpilane: 1) kirjeldab eesti keele häälikusüsteemi, eristab sõnaliikide tüüpuhte ning põhilisi käänd- ja pöördõnavorme; 2) moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sealhulgas koondlauseid ja lihtsamaid liitlauseid; 3) järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid; 4) rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes ja analüüsis; 5) kasutab õigekirja kontrollimiseks ja tähenduste leidmiseks trüki- ja digisõnastikke, leiab sõnaartiklist vajaliku teabe.	Jutustamine. Oma elamustest ning juhtumustest jutustamine ning kirjutamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus. Ümberjutustamine: tekstilähedane, kokkuvõtlik, valikuline. Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Kirjelduse ülesehitus: üldmulje, detailid, hinnang. Esemel, olendi, inimese kirjeldamine. Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine. Arutlemine. Probleemide nägemine vaadeldavas nähtuses. Põhjus ja tagajärg.

6. KLASS

ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU
Suuline ja kirjalik suhtlus	Suuline ja kirjalik suhtlus
Õpilane: 1) valib juhendamise abil vastava suhtluskanali; 2) esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, avaldab viisakalt ja olukorrast lähtuvalt arvamust, sõnastab järelduse; 3) lahendab lihtsamaid probleemülesandeid paaris- ja rühmatöös; 4) oskab oma seisukohta põhjendada ja aktsepteerib kaaslaste seisukohti; 5) kasutab korrektset kirjakeelt õpitu piires nii suulises kui kirjalikus suhtluses.	Suuline arvamuse avaldamine ja vestlus etteantud teemal, vastulausele reageerimine ning seisukohast loobumine. Küsimustele vastamine, esitlus ja tutvustus. Väite põhjendamine. Seisukoha põhjendamine paaris- või rühmatöö ajal ning kõnejärg. Kaaslase täiendamine ja parandamine. Kaasõpilaste töödele hinnangu andmine ja tunnustuse avaldamine. Klassivestlus, diskussioon. Telefonivestluse alustamine ja lõpetamine. Virtuaalkeskonnas suhtlemise eesmärgid, võimalused, ohud, privaatsus ja avalikkus. E-kiri.
Teksti vastuvõtt	Teksti vastuvõtt
Õpilane: 1) valib ja loeb sobivaid tervikteoseid nii eesti kui ka maailma lastekirjandusest; 2) iseloomustab õpitud tekstiliike ja nende kasutamise võimalusi;	Raadio- ja teleasaadete eripära, vormid, liigid, eesmärgistatud kuulamine/vaatamine. Trükiajakirjandus, pressifoto, karikatuur, pildiallkiri, teabegraafika.

<p>3) loeb ja mõistab eakohaseid õpi- ja elutarbelisi ning huvivaldkondade tekste;</p> <p>4) võrdleb tekste, esitab küsimusi, avaldab arvamust, teeb tekstist lühikokkuvõtte;</p> <p>5) kuulab ja jälgib vastuvõetavat teksti, valib lugemise eesmärgile sobiva lugemisviisi;</p> <p>6) tunneb keele ja kirjanduse valdkonna teabekeskondi, leiab neist vajaliku teabe;</p> <p>7) võrdleb eri allikatest pärit infot, eristab olulist ebaolulisest, fakti arvamusest.</p>	<p>Reklaam: sõnum, pildi ja sõna mõju reklaamis, adressaat, lastele mõeldud reklaam.</p> <p>Teabetekstide keel: kataloogid, kasutusjuhendid, toodete artiklid.</p> <p>Skeemist, tabelist, kuulutusest, sõiduplaanist, hinnakirjast andmete kirjapanek ja seoste väljatoomine.</p>
<p>Tekstiloom</p>	<p>Tekstiloom</p>
<p>Õpilane:</p> <p>1) leiab juhendamise abil tekstiloomeks vajalikku teavet;</p> <p>2) jutustab, kirjeldab, arutleb ja võrdleb suuliselt ja kirjalikult;</p> <p>3) kirjutab eesmärgipäraselt ja olukohaselt eri liiki eakohaseid tekste;</p> <p>4) vormistab kirjalikud tekstid korrektselt nii käsikirjas kui arvutis.</p>	<p>Protsesskirjutamine: suuline eeltöö, kava ja mõttekaardi koostamine, teksti kirjutamine, viimistlemine, toimetamine, avaldamine, tagasiside saamine.</p> <p>Kirjandi ülesehitus: sissejuhatus, teemaarendus, lõpetus. Mustand, vigade leidmine ja parandamine.</p> <p>Erinevatest allikatest pärit info võrdlemine, olulise eristamine ebaolulisest, selle väljakirjutamine.</p> <p>Visuaalsed ja tekstilised infoallikad, nende usaldusväärsus. Teksti loomine pildi- ja näitmaterjali põhjal.</p> <p>Kiri, ümbriku vormistamine.</p>
<p>Häälikuõpetus ja keeleteadlikkus</p>	<p>Keeleteadlikkus</p>
<p>Õpilane:</p> <p>1) nimetab Eestis kõneldavaid keeli, sugulaskeeli ja rahvaid;</p> <p>2) eristab keelevariante, sh murdeid, sotsiolekte, toob näiteid nende kasutusest;</p> <p>3) kirjeldab eesti keele häälikusüsteemi, eristab sõnaliikide tüüpjuhte ning põhilisi käänd- ja pöörd sõnavorme;</p> <p>4) moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sealhulgas koondlauseid ja lihtsamaid liitlauseid;</p> <p>5) järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid;</p> <p>6) rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes ja analüüsis;</p> <p>7) kasutab õigekirja kontrollimiseks ja tähenduste leidmiseks trüki- ja digisõnastikke, leiab sõnaartiklist vajaliku teabe.</p>	<p>Kirjakeel, argikeel, murdekeel.</p> <p>Lühike sulghäälik <i>g, b, d s-i</i> kõrval. <i>h</i> õigekiri. <i>i</i> ja <i>j</i> õigekiri (tegijanimed ja liitsõnad).</p> <p>Rõhuliide <i>-gi</i> ja <i>-ki</i> õigekiri.</p> <p>Võõrsõna tunnused.</p> <p>Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades).</p> <p>Sõna tähenduse ja õigekirja kontrollimine sõnaraamatust (nii raamatu kui veebivariant).</p> <p>Kirjakeelne ja kõnekeelne sõnavara, uudissõnad, murdesõnad, släng.</p> <p>Nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine.</p> <p>Omadussõnade käänamine ja õigekiri. Omadussõnade kokku- ja lahkukirjutamine.</p> <p>Arvsõnade õigekiri ja käänamine. Põhi- ja järgarvsõnade kokku- ja lahkukirjutamine.</p>

	<p>Asesõnade käänamine.</p> <p>Liitlause ja selle kirjavahemärgistamine. Otskõne ja selle kirjavahemärgid. Üte ja selle kirjavahemärgid.</p> <p>Algustäheõigekiri: ajaloosündmused, ametinimetused ja üldnimetused, periodikaväljaanded.</p> <p>Üldkasutatavad lühendid ja nende õigekiri.</p>
--	--

7. KLASS

ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU
Suuline ja kirjalik suhtlus	Suuline ja kirjalik suhtlus
<p>Õpilane</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) nimetab suulise ja kirjaliku kõne erijooni ning eristab kirjakeelt argikeelest; 2) märkab tekstides ja suhtluses tehtavaid keelevalikuid; 3) põhjendab ning avaldab viisakalt ja asjakohaselt arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikult; 4) esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi; 5) võtab kuuldu ja loetu nii suulises kui ka kirjalikus vormis kokku; 6) kasutab asjakohaseid suulise ja kirjaliku suhtlemise tavasid ja võimalusi. 	<p>Suulise ja kirjaliku erijooned. Kirjakeel vs. argikeel.</p> <p>Suhtlusolukord, selle komponendid, suhtluspartnerid. Erinevates suhtlusolukordades osalemine. Suhtlusolukorra ja -partneri arvestamine. Suulise suhtlemise tavad eesti keeles: pöördumine, tervitamine, suhtlemise lõpetamine. Telefonivestlus. Suhtlemine rühmas, sõna saamine, kõnejärje hoidmine. Rühmatöö ajal arvamuse avaldamine ja põhjendamine.</p> <p>Kuuldust ja loetust kokkuvõtte tegemine ning asjakohaste küsimuste esitamine. Veebisuhtlus. Meilivahetus, meili kirjutamine ja keelevahendite valik.</p>
Teksti vastuvõtt	Teksti vastuvõtt
<p>Õpilane</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) seostab omavahel teksti, seda toetavat tabelit, pilti ja heli; 2) loeb ja kuulab sihipäraselt ning arusaamisega nii oma huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste; 3) võrdleb tekste omavahel, selgitab arusaamatuks jäänut, esitab küsimusi ja vastuväiteid, avaldab arvamust, vahendab teksti, võtab kokku, kommenteerib, tõlgendab ning seostab teksti oma kogemuse ja mõtetega; 4) kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid teksti tõlgendamisel, seoste loomisel ning tekstile reageerimisel. 	<p>Eri liiki tekstide lugemine ja võrdlemine.</p> <p>Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega (foto, joonis, skeem jm). Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ja tõlgendamine.</p> <p>Meediatekstide põhiliigid ja tunnused: uudislugu, arvamislugu, intervjuu, reportaaž, kuulutus. Uudise ülesehitus ja pealkiri. Arvamusloo ülesehitus ja pealkiri. Peamised keelelised mõjutamisvõtted. Kriitiline lugemine. Fakti ja arvamuse eristamine.</p> <p>Reklaamtekst, reklaamtekstide eesmärk ja tunnused. Avalik ja varjatud mõjutamine.</p> <p>Meedia olemus ja eesmärgid tänapäeval. Põhilised meediakanalid. Televisioon ning raadio: avalik-õiguslikud ja erakanalid. Kvaliteetajakirjandus ja meelelahutuslik meedia.</p>
Tekstiloom	Tekstiloom
<p>Õpilane</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) põhjendab ja avaldab viisakalt ning asjakohaselt oma arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikult; 	<p>Kirja ja e-kirja kirjutamine ja vormistamine, keelevahendite valik.</p> <p>Uudise kirjutamine: materjali kogumine, infoallikad, vastutus avaldatu eest. Uudise pealkirjastamine.</p>

<p>2) oskab kasutada omandatud keele- ja tekstimõisteid nii tekste luues kui ka seostades;</p> <p>3) kirjutab suhtlussituatsiooni sobivaid tekste, arvestab teksti vastuvõtjat, järgib õigekirjanorme, kasutab mitmekesiseid grammatilisi tarindeid ja sõnavara;</p> <p>4) kasutab kirjutamisel mitmeid keeleallikaid ja teeb saadud teabe põhjal teadlikke keelevalikuid.</p>	<p>Intervjuu tegemine: valmistumine, küsitlemine, kirjutamine, toimetamine ja vormistamine.</p> <p>Arvamuse kirjutamine: seisukoha kujundamine käsitletava probleemi kohta, selle põhjendamine.</p> <p>Kirjalike tööde vormistamise ja teksti arvutitötluse põhimõtted.</p>
<p>Häälikuõpetus ja õigekiri (keeleteadlikkus)</p>	<p>Häälikuõpetus ja õigekiri (keeleteadlikkus)</p>
<p>Õpilane</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) eristab kirjakeelt kõnekeelest; 2) teab eesti keele murdeid; 3) järgib eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid; 4) oskab õigekirjajuhiseid leida internetiallikatest, sõna- ja käsiraamatutest; kasutab arvuti õigekirjakorrektorit; 5) teab eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliike ja -vorme; 6) rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsis ja hinnates; 7) teab õpitud tekstiliikide keelelisi erijooni; 8) kasutab tekstide koostamisel tavakohast ülesehitust ja vormistust. 	<p>Keeleteadlikkus Kirjakeel ja kõnekeel. Eesti keele erikujud. Oskussõnavara.</p> <p>Häälikuõpetus ja õigekiri Häälikute liigitamine. Kaashäälikuühendi põhireegli rakendamine liitega sõnades, kaashäälikuühendi õigekirja erandid. Sõnade tuletamine ja liitmine. Veaohtliku häälikuõigekirjaga sõnad.</p> <p>Silbitamine, pikk ja lühike silp.</p> <p>Õigehääldus: rõhk ja välde. Välte ja õigekirja seosed.</p> <p>Omasõnad ja võõrsõnad. Veaohtlike võõrsõnade õigekiri.</p> <p>Õigekeelsussõnaraamatust (nii interneti- kui ka raamatuvariandist) õigekirja ning õigehäälduse kontrollimine.</p> <p>Sõnavaraõpetus Sõna ja tähendus, sõnastuse rikastamine, sünonüümide tähendusvarjundid, homonüümid ja veaohtlikud paronüümid, fraseologismid.</p> <p>Vormiõpetus ja õigekiri Sõnaliigid: tegusõnad, käandsõnad (nimi-, omadus, arv- ja asesõnad) ning muutumatud sõnad (määr-, kaas-, side- ja hüüdsõnad). Sõnaliikide funktsioon lauses.</p> <p>Tegusõna pöördelised vormid: pööre, arv, aeg, kõneviis, tegumood. Tegusõna vormide kasutamine lauses. Tegusõna käandelised vormid; õige pöördevormi leidmine õigekeelsussõnaraamatust. Vormimoodustus tüüpsõna eeskujul. Liit-, ühend- ja väljendtegeusõna.</p>

	<p>Käändsõnad. Käänetevahelised seosed. Veaohtlikud käändeformid. Vormimoodustus tüüpsõna eeskujul.</p> <p>Kokku- ja lahkukirjutamine.</p> <p>Omadussõna võrdlusastmed: veaohtlikud sõnad.</p> <p>Numbrite kirjutamine: põhi- ja järgarvud, kuupäevad, aastad, kellaajad.</p>
--	---

8. KLASS

ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU
Suuline ja kirjalik suhtlus	Suuline ja kirjalik suhtlus
<p>Õpilane</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) märkab tekstides ja suhtluses tehtavaid keelevelikuid; 2) põhjendab ning avaldab viisakalt ja asjakohaselt arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikult; 3) esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi; 4) võtab kuuldu ja loetu nii suulises kui ka kirjalikus vormis kokku; 5) algatab ja arendab nii suhtlust kui ka teemasid; 6) arutleb eakohastel teemadel ja lahendab probleemülesandeid; 7) kasutab asjakohaseid suulise ja kirjaliku suhtlemise tavasid ja võimalusi. 	<p>Suhtlusolukord, suhtlusolukorra komponendid, suhtluspartnerid. Erinevates suhtlusolukordades osalemine. Suhtlusolukorraga arvestamine. Suhtlemisel partneri arvestamine.</p> <p>Diskussioon. Kompromissi leidmine, kaaslaste õeldu/ tehtu täiendamine ja parandamine. Kaaslaste tööle põhjendatud hinnangu andmine.</p> <p>Suulise arutelu tulemuste kirjalik talletamine.</p> <p>Juhend.</p> <p>Väitlus.</p>
Teksti vastuvõtt	Teksti vastuvõtt
<p>Õpilane</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) tunneb olulisi tekstiliike, nende põhijooni ja kasutamise võimalusi; 2) loeb ja kuulab sihivõttes, kriitiliselt ning arusaamisega nii oma huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste; 3) teab, et teksti väljenduslaad oleneb teksti kasutusvaldkonnast liigist ja autorist; 4) märkab kujundlikkust mõjutusvahendina. 	<p>Peamised tekstiliigid (tarbe-, teabe- ja meediažanrid), nende eesmärgid ning keelekasutus. Eri liiki tekstide lugemine ja võrdlemine.</p> <p>Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ja tõlgendamine.</p> <p>Kõne kuulamine ning märkmete tegemine. Kõnest olulise teabe ja probleemide leidmine ning kokkuvõtte tegemine. Konspekterimine. Kõne põhjal küsimuste esitamine.</p> <p>Sõnavabaduse põhimõtte ning selle piirangud.</p>
Tekstiloomed	Tekstiloomed
<p>Õpilane</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) leiab tekstiloomeks vajalikku teavet raamatukogust ja internetist; valib 	<p>Alustekstide (meedia- ja teabetekstid) põhjal kirjutamine: refereerimine, arutlemine. Teabeallikatele ja alustekstidele viitamise võimalused.</p>

<p>kriitiliselt teabeallikaid ning osundab neid sobivas vormis;</p> <ol style="list-style-type: none"> 2) tunneb kirjutamiseks ja esinemiseks valmistumise etappe; 3) oskab eesmärgipäraselt kirjutada kirjandit; 4) oskab suuliselt esineda (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühikese ettekande ja kõne). 	<p>Kõneks valmistumine, kõne koostamine ja esitamine. Kõne näitlikustamine. Ettekande koostamine ja esitamine.</p> <p>Kirjandi kirjutamise eeltöö: mõtete kogumine, kava koostamine, mustandi kirjutamine. Kirjandi teema ja peamõte. Kirjandi ülesehitus. Teksti liigendamine.</p> <p>Jutustava, kirjeldava ja arutleva kirjandi kirjutamine.</p>
<p>Häälikuõpetus ja õigekiri (keeleteadlikkus)</p>	<p>Häälikuõpetus ja õigekiri (keeleteadlikkus)</p>
<p>Õpilane</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) teab eesti keele lauseehituse peajooni; tunneb keelendite stiiliväärtust, kasutab ja mõistab tekstis keelendeid; 2) teab suulise ja kirjaliku keelevormi erijooni ning eristab kirjakeelt kõnekeelest; 3) järgib eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid; 4) oskab leida õigekirjajuhiseid internetiallikatest ning sõna- ja käsiraamatutest, kasutab arvuti õigekirjakorrektorit; 5) rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsis ja hinnates; 6) teab õpitud tekstiliikide keelelisi erijooni; kasutab tekste koostades tavakohast ülesehitust ning vormistust. 	<p>Algustäheõigekiri Nimi, nimetus ja pealkiri. Isikud ja olendid; kohad ja ehitised; asutused, ettevõtted ja organisatsioonid; riigid ja osariigid; perioodikaväljaanded; teosed, dokumendid ja sarjad; ajaloosündmused; üritused; kaubad.</p> <p>Lauseõpetus ja õigekiri Lause. Lause suhtluseesmärgid. Lauseliikmed: öeldis, alus, sihitis, määrus ja öeldistäide. Täiend. Korduvate eri- ja samaliigiliste lauseliikmete ning täiendite kirjovahemärgistamine, koondlause. Lisandi ja ütte kirjovahemärgistamine ning kasutamine lauses.</p> <p>Liht- ja liitlause. Lihtlause õigekiri. Rindlause. Rindlause osalause ühendamise võimalused, rindlause kirjovahemärgistamine. Põimlause. Pea- ja kõrvallause. Põimlause õigekiri. Segaliitlause. Lauselühend. Lauselühendi õigekiri. Lauselühendi asendamine kõrvallausega. Liht- ja liitlause sõnajärg.</p> <p>Otskõne, kaudkõne ja tsitaat. Otskõnega lause muutmise kaudkõneks.</p>

9. KLASS

ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU
Suuline ja kirjalik suhtlus	Suuline ja kirjalik suhtlus
<p>Õpilane</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) märkab tekstides ja suhtluses tehtavaid keelevelikuid; 2) oskab oma seisukohti väljendada ning sõnastab vajaduse korral eriarvamuse; 3) esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid; 4) oskab kuuldu ja loetu nii suulises kui ka kirjalikus vormis kokku võtta; 5) oskab nii suhtlust kui ka teemasid algatada, arendada, tõrjuda ja katkestada; 6) oskab eakohastel teemadel arutleda ja probleemülesandeid lahendada ning osaleb diskussioonides; 7) kasutab asjakohaseid suulise ja kirjaliku suhtlemise tavasid ja võimalusi. 	<p>Veebisuhtluse eesmärgid, võimalused ja ohud.</p> <p>Veebipõhised suhtluskanalid: jututoad, blogid, kommentaarid.</p> <p>Veebis kommenteerimine. Keeleviisakus ja -väarikus. Anonüümsuse mõju keekekasutusele.</p> <p>Aktuaalse meediateksti kommenteerimine vestlusringis. Loetu kirjalik ja suuline vahendamine.</p> <p>Väitlus.</p>
Teksti vastuvõtt	Teksti vastuvõtt
<p>Õpilane</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) tunneb peamisi tekstiliike, nende põhijooni ning kasutamise võimalusi; 2) hindab kriitiliselt sõnumi suhtlusmooduseid, sh visuaalset, kuuldelist, žestilist ja tekstilist osa; 3) loeb ja kuulab sihipäraselt, kriitiliselt ning arusaamisega nii oma huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste; 4) teab, et teksti väljenduslaad on teksti kasutusvaldkonnast, liigist ja autorist; 5) suudab kasutatud keelevahendite kohta järeldusi teha ning märkab kujundlikkust mõjutusvahendina; 6) seostab omavahel teksti, seda toetavat tabelit, pilti ja heli; 7) oskab tekste võrrelda; osutab, mis tekstis on arusaamatuks jäänud; suudab teksti kohta küsimusi ja vastuväiteid esitada, arvamust avaldada, teksti vahendada ja kokku võtta, kommenteerida, tõlgendada ning oma kogemuse ja mõtetega seostada; 8) kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid teksti tõlgendamisel, seoste loomisel ning tekstile reageerides. 	<p>Veebist teabe otsimine ning teabeallikate ja info kriitiline hindamine. Teabe talletamine ning süstematiseerimine.</p> <p>Tarbetekstidest olulise info leidmine ning selle põhjal järelduste tegemine.</p> <p>Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega (foto, joonis, skeem). Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ning tõlgendamine.</p> <p>Peamised keelelised mõjutamisvõtted. Kriitiline lugemine.</p>
Tekstiloom	Tekstiloom
<p>Õpilane</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) oskab eesmärgipäraselt kirjutada, eri liiki tekste (referaat, kirjand, kommentaar, arvamused, elulugu, avaldus, seletuskiri) korrektselt vormistada ning suuliselt esitada; 	<p>Arutlusteema leidmine ja sõnastamine isikliku kogemuse või alustekstide põhjal. Teksti pealkirjastamine. Tekstilõik ja selle ülesehitus: väide, põhjendus, järeldus. Lõikude järjestamise põhimõtted ja</p>

<p>2) ehitab teksti üles vastuvõtjat arvestades, järjestab ja seostab info loogiliselt ning valdab peamisi tekstisidususvõtteid;</p> <p>3) seostab oma kirjutise ja esinemise sündmuse või toimingu eesmärgiga, vahendab kuulnud ja loetud tekstide sobiva pikkuse ja täpsusega, viidates allikale.</p>	<p>võimalused. Teksti sidusus. Jutustava, kirjeldava ja arutleva tekstiosa tervikuks sidumine.</p> <p>Suhtluseesmärkide kaudu sobivate keelendite valimine kõnelemisel ja kirjutamisel. Kirjaliku ja suulise keelekasutuse eripära.</p> <p>Tarbetekstide koostamine ja vormistamine: elulookirjeldus, seletuskiri, avaldus, taotlus.</p> <p>Teksti keeleline toimetamine: sõnastus- ja lausestusvigade parandamine. Keeleteadmiste rakendamine töös tekstidega. Keelekujundite kasutamine tekstiloomes: konteksti sobivad ja sobimatud kujundid.</p>
<p>Häälikuõpetus ja õigekiri (keeleteadlikkus)</p>	<p>Häälikuõpetus ja õigekiri (keeleteadlikkus)</p>
<p>Õpilane</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) väärtustab eesti keelt ühena Euroopa ja maailma keeltest ning tajub eesti keele eripära, suhestab keeli teadlikult, tajub nende erinevusi; 2) suhtub mõistvalt eesti keelt teise keelena kõnelejatesse, on toetav vestluspartner; 3) järgib eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid, oskab leida õigekirjajuhiseid internetiallikatest ning sõnaja käsiraamatutest, kasutab arvuti õigekirjakorrektorit; 4) tuleb eesti kirjakeelega toime tavasuhtluses ja avalikult esinedes ning edasi õppides; 5) teab eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliike ja -vorme ning lauseehituse peajooni, tunneb keelendite stiiliväärtust, kasutab ja mõistab tekstis keelendeid; 6) kirjeldab õpitud metakeele piires tekstide ülesehituslikku ja grammatilist ning sõnavaralist eripära; 7) teab suulise ja kirjaliku kõne erijooni ning eristab kirjakeelt kõnekeelest; 8) teab eesti kirjakeele arengu etappe ja eesti keele murdeid. 	<p>Keeleuendus. Keeleuendus ja keele areng: võimalused ja ohud. Keelesugulus, soome-ugri ja indoeuroopa keeled. Eesti keele eripära ning võrdlus teiste keeltega (s.h algustäheõigekiri).</p> <p>Eesti keele olulisemad sõna- ja käsiraamatud, keelealased internetiallikad. Sõnaraamatute kasutamine sõnade õigekirja, õigehäälduse, õige muutmiskiisi, tähenduse ning stiilivärvingu leidmiseks.</p> <p>Häälikuõpetus ja õigekiri. Poolitamine, sealhulgas võõrsõnade ja nimede poolitamine. Arvuti keelekorrektori kasutamine.</p> <p>Sõnavaraõpetus. Keelendite stiilivärving, seda mõjutavad tegurid. Fraseologismid, nende stiilivärving.</p> <p>Sõnavara täiendamise võimalused: sõnade tuletamine, liitmine (s.h kokku- ja lahkukirjutamine) ja tehissõnad. Sagedamini esinevad tuletusliited (s.h kaashäälikuühendi põhireegel).</p> <p>Vormiõpetus ja õigekiri. Sõnade kokku- ja lahkukirjutamise põhireeglid.</p> <p>Muud õigekirjateemad.</p>

	<p>Algustäheõigekiri: nimi, nimetus ja pealkiri. Isikud ja olendid. Kohad ja ehitised. Asutused, ettevõtted ja organisatsioonid, riigid ja osariigid. Perioodikaväljaanded. Teosed, dokumendid ja sarjad. Ajaloosündmused. Üritused. Kaubad. Tsitaatsõnade märkimine kirjas. Võõrnimede õigekiri ja vormimoodustus. Lühendamise põhimõtted ja õigekiri, lühendite käänamine. Tekstide kirjavahemärgistamine.</p>
--	--

2.2 Kirjandus

2.2.1. Õppeaine kirjeldus

Kirjandus on alates 5. klassist eraldi õppeaine, milles õpilane arendab oma lugejaoskusi, kujundlikku mõtlemist ja verbaalset loomevõimet. Ilukirjanduse ja rahvaluule lugemise, analüüsi ja tõlgendamise kaudu kujundab õpilane oma esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi, arendab enda mõtte- ja tundemaailma. Kirjandusõpetus toetab õpilase isiksuse kujunemist, individuaalse ja kogukondliku identiteedi määratlemist, laiemalt aga kultuuri eripära ja mitmekülgse teadvustamist.

Lugemis- ja tekstitoimingud on kirjandusõpetuse loomulik ja vajalik alus, sest kirjandust saab õppida vaid lugedes. Eesmärgistatud lugemine, eri lugemisviiside ja -mudelite kasutamine, lugemisülesannete täitmine, oma lugemisoskuse hindamine ja lugemiskogemuse jagamine toetab õpilase kujunemist oskuslikuks lugejaks. Põhikooli kirjandusõpetuses loetakse õpilastele lähedasi ja olulisi teemasid käsitlevaid ilukirjandusteoseid, mis aitavad mõista inimestevahelisi suhteid ja arendada empaatiavõimet, kujundada õpilase lugemisharjumusi ning tugevdada tema sisemist motivatsiooni lugeda.

Tehnoloogiliselt laienuvad lugemisvõimaluste hulgast valib õpilane endale sobivad, tundes paberraamatu kui peamise trükise kõrval ka audio- ja e-raamatute kasutamise ning sisu omandamise spetsiifikat.

Järk-järgult kirjanduse väljendusvahendeid tundma õppides ja muid tekstist arusaamist toetavaid oskusi omandades jõuab õpilane teose kui terviku tähendusvälja mõistmiseni ja selle väärtustamiseni. Eri liiki ilukirjandustekste, nii tervikteoseid kui ka tekstikatkendeid lugedes saab õpilane erinevaid lugemis- ja analüüsikogemusi, arendab oma interpreteerimis- ja sünteesivõimet, täiendab oma keelepädevust, sh sõnavara ja õigekeelsust, suhestab ennast aktuaalsete eluliste teemade ja probleemidega, kujundades seeläbi mina- ja maailmapilti. Tekstianalüüsi ja -tõlgendamise oskus on põhikooli kirjandusõpetuse põhieesmärk, mis on lahutamatu kirjanduse poeetika tundmisest, sealhulgas kujundlikkuse mõistmisest selle mitmetähenduslikkuses ja terviklikkuses.

Ilukirjandusteose eritlemiseks peab õpilane valdama metakeelt kui tööriistakasti, mis avaks talle poeetilise teksti väljenduslikud võtted ja tähenduste paljususe.

Kirjandusteoste valiku põhikriteeriumideks on kunstiväärtus, humanistlik suunitlus ning positiivne mõju õpilastele, teoses püstitatud probleemide aktuaalsus õpilaste kõlbelisel kasvatamisel ning sallivuse kujundamisel. Samuti peetakse teoste valikul silmas õpilaste eakohaseid psühholoogilisi ja intellektuaalseid võimeid ning huvisid. Lugemisvara valikul arvestatakse eesti ja maailmakirjanduse, klassikalise ja tänapäeva kirjanduse ning eri žanre esindavate luule-, proosa- ja draamateoste põhjendatud proportsioone, nais- ja meesautorite esindatust ning kooliastmele kohaseid teemavaldkondi. Tervikteoste valikul võib õpetaja jagada soovitusi, arvestades nii õpilaste eelistusi, huvisid kui ka lugemisvõimet, võimaluse korral õpilasi valikutesse kaasates.

Et toetada paikkondlikku identiteeti ja teadvustada rahvapärимuse rolli kultuuris, pööratakse kirjandusõpetuses tähelepanu regionaalsele kirjandusele ja folklooripärandile. Traditsioonilist folkloorikäsitlust tuleb tänapäevastada, et õpilane mõistaks paremini pärimuskultuuri olemust ja funktsioone, suudaks õpituga paremini suhestuda ning tajuks, et folkloor on elav ja ajas muutuv nähtus. Pärimuskultuuri tundmine õpetab õpilast väärtustama ja hoidma rahvus- ja omakultuuri.

Kirjandustundides tegeleb õpilane ka aimetekstidega, mis on seotud kirjanike ja teiste kultuurilooliselt tähenduslike isikutega (nt elulugu, intervjuu autoriga), ja meediatekstidega, mis vahendavad kirjandusteoste kohta arvustavaid seisukohti (nt raamatututvustus, arvustus, blogi). Kultuuriloolised tekstid avavad identiteeti kujundavaid asjaolusid, aitavad mõista minevikku ja olevikku, kujundavad ajaloo- ja kultuuriteadvust. Ühtlasi õpib õpilane tundma teose kirjanduslikku ja ajaloolist konteksti ning autorist lugejani kulgevat kirjandusprotsessi. Kirjandusteoste üle arutlemiseks ja nende sügavuti mõistmiseks peab õpilane tundma kirjandusteaduslikku mõistestikku ja kirjanikega seotud kultuuriloolist tausta. Eelkõige on tähtis, et säiliks lugemishuvi ja areneksid tõlgendusoskused, kuid selleks on tarvis ka faktiteadmisi ja mõistevaramut.

Õppeprotsessis pakutakse õpilasele rohkesti omaloomingulisi, sealhulgas kirjandusteoste, teiste tekstidele ja oma elamustele tuginevaid kirjutamiskogemusi, et ergutada ja väärtustada loovust ning tuua esile oma isikupära ja anne. Eneseväljendusoskuse igakülgse arendamise huvides analüüsib õpilane tekste ja katsetab omaloomingut nii kirjalikult kui ka suuliselt. Suulised sooritusülesanded, sh jutustamine ja esitamine on olulised just jagamis- ja tagasisidekogemuse saamiseks. Loominguline eneseväljendus kirjanduse õppimisel hõlmab muu hulgas suhtlemist veebikeskkondades, info hankimist ja kriitilist hindamist, digitaalse sisu loomist, selle muutmist ja taasesitamist.

Kirjandusõpetuse kaudu suunatakse õpilast mõistma kunstiliikide vahelisi seoseid, avastama viise, kuidas kirjanduslikud süžeed, karakterid, teemad ja motiivid leiavad kasutamist ning edasiarendamist teatris, filmis, muusikas ja kujutavas kunstis.

Kirjandus lõimub eeskätt keeleõpetusega, aga ka kõikide teiste õppeainetega ning toetab õppesisu ja õpitulemuste kaudu õppekava üldpädevuste kujundamist ja läbivate teemade käsitlemist. Läbivate teemade käsitlemise iseloom, sügavus ja raskuspunkt on klassiti erinev ning paljuski seotud kirjandustekstide valikuga.

2.2.2. Kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane:

- 1) süvendab oma arusaama kirjandusest kui kultuuri- ja kunstinähtusest, selle rollist identiteedi kujundamisel ja ühiskonna mõtestamisel, tunneb ning väärtustab rahvuskultuuri traditsioone ja pärimust;
- 2) arendab oma loovvõimeid, jutustamis- ja esitamisoskust, kirjutab eakohasel tasemel ja keeleliselt korrektselt kirjeldavas, jutustavas ja arutlevas laadis ning eri žanrites tekste, väljendab ja põhjendab oma arvamust nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- 3) leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid;
- 4) õpib mitmekülgsemalt ja sügavamalt tundma ilukirjandusteose poeetikat, analüüsib teose süžeed, tegelasi ja olustikku, märkab kompositsiooni erijooni ning arutleb käsitletud probleemide ja väärtuste üle, tõlgendab kujundlikku keelt ja rikastab oma sõnavara;
- 5) loeb, analüüsib, tõlgendab ja mõistab nii eakohast noortekirjandust kui ka eri žanrites eesti ja maailmakirjanduse klassikat, loeb luule-, proosa- ja draamatekste, arendab oma lugemisoskusi;
- 6) rikastab lugedes oma mõtlemis- ja väljendusoskust, täiendab enda kultuuri- ja kirjandusteadmisi, kujundab esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi.

2.2.3. Kooliastme õpitulemused

Õpilane:

- 1) loeb eri liiki ja žanris kirjandusteoseid, sealhulgas tüvitekste, või nende katkendeid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, analüüsib ja tõlgendab vähemalt kahteteist loetud tervikteost;
- 2) loeb lususalt ja mõtestatult, kasutab iseseisvalt lugemise eesmärgist ja teksti liigist lähtuvaid lugemisviise ja -mudeleid, hindab oma lugemisoskust ning juhib oma lugemisprotsessi;
- 3) loeb kultuurivaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid;
- 4) tunneb eesti kultuuri erijooni ning vahendab oma kultuurikogemust, väärtustab nii oma- kui ka maailmakultuuri ja selle mitmekesisust;
- 5) selgitab pärimuse olemust, toob näiteid mineviku ja tänapäeva pärimuskultuurist ning oma kodukohast;
- 6) kasutab rahvaluule elemente suulises ja kirjalikus tekstiloomes;
- 7) eristab ilukirjanduse põhiliike ja peamisi žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid;
- 8) leiab endale sobivat lugemisvara, põhjendab oma valikut, tutvustab loetud raamatut ja selle autorit, jagab oma lugemiskogemusi;
- 9) toob esile luuletuse temaatilisi ja lüürilisi erijooni, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi,

mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust ja avab selle tähendusi;

10) nimetab teose teema, arutleb selle põhisündmuste, kesksete probleemide, põhjuse ja tagajärje seoste üle, sõnastab teose peamõtte;

11) teeb kokkuvõtte teose süžeesst, põhjendab loo tegevusaja ja -koha valikut, iseloomustab ja võrdleb tegelasi, analüüsib tegelastevahelisi suhteid ja nende väärtushoiakuid;

12) analüüsib kirjandusteose vormivõtteid ja kompositsiooni, seostab neid teose sisuga;

13) rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite ning loetu tausta kohta;

14) kirjeldab kirjandusteosele omast keelekasutusviisi, tunneb ära peamised kõne- ja lausekujudid, sh epiteet, isikustamine, võrdlus, metafoor, kordus ja siire, tõlgendab kujundite tähendust ja rolli tekstis ning kasutab neid tekstiloomes;

15) võrdleb kirjandusteost ja selle põhjal valminud lavastust või filmi;

16) kirjutab erinevaid omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid, jutustavaid ja arutlevaid tekste;

17) hindab suulises ja kirjalikus väljenduses korrektset keelt ning järgib nii käsikirjaliste kui ka digitaalsete tekstide vormistuspõhiseid;

18) osaleb arutelus, väljendab selgelt ja sobival viisil oma põhjendatud seisukohti, annab ja kuulab tagasisidet, võtab arvesse teiste seisukohti, teeb koostööd;

19) koostab ja esitab loetud teose, mõne kultuurinähtuse või oma kultuurikogemuse põhjal ettekande, kasutab selleks esitlustarkvara;

20) esitab (peast) luule-, proosa- või draamateksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust, põhjendab teksti valikut, seletab selle tähendust;

21) kasutab tekstianalüüsi õigesti kirjanduse põhimõisteid.

2.2.4 Õppeaine sisu

5. KLASS

ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU
Õpilane: 1) loeb laste- ja noortekirjandusteoseid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, sealhulgas vähemalt kaheksa tervikteost; 2) loeb ladusalt ja mõtestatult eri žanris luule-, proosa- ja draamatekste, kasutab õpetaja juhendamisel põhilisi lugemisvõtteid ja -viise, jälgib ja hindab oma lugemist; 3) tutvustab loetud raamatut ja selle autorit ning jagab oma lugemiskogemust; 4) loeb kirjandusvaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, kasutab teabe hankimiseks sobivaid allikaid ja keskkondi; 5) kasutab otstarbekalt eri allikatest ja keskkondadest hangitud teavet, eristab oma ja laenatud teksti, nimetab ja märgib kasutatud allikad; 6) väärtustab nii paikkondlikku kui ka kogu Eestit ühendavat eripärast paljutahulist kultuuri;	Jutustamine
	Tekstilähedane sündmustest jutustamine kavapunktide järgi.
	Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel. Aheljutustamine.
	Iseendaga või kellegi teisega toimunud sündmusest või mälestuspildist jutustamine.
	Jutustamine piltteksti (foto, koomiks) põhjal.
Fantaasialoo jutustamine.	
	Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine
	Küsimuste koostamine: fakti- ja fantaasiaküsimused.
	Küsimustele vastamine tekstinäitega või oma sõnadega.
	Teksti kavastamine.

<p>7) õpib tundma kultuuri eri ilminguid, sealhulgas teatri- ja filmikunsti, pärimus- ja muuseumikultuuri;</p> <p>8) eristab ilukirjanduse ja rahvaluule põhiliike ning olulisemaid žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid;</p> <p>9) nimetab luuletuse teema ja kirjeldab selle meeoleu, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust;</p> <p>10) koostab proosa- või draamateksti kohta kava küsimuste, väidete või märksõnadena, kirjutab kokkuvõtte;</p> <p>11) nimetab teose teema, arutleb tegelastega seotud probleemide ja väärtushoiakute üle, sõnastab teose peamõtte;</p> <p>12) iseloomustab ja võrdleb tegelasi, kirjeldab nendevahelisi suhteid ja hindab tegelaste käitumist;</p> <p>13) järjestab loo sündmused ning põhjendab toimumisaja ja -koha valikut;</p> <p>14) rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite kohta;</p> <p>15) kirjutab eri žanris omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid ja jutustavaid tekste;</p> <p>16) osaleb arutelus, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valib kirjandusteosest rääkides tekstist sobivaid näiteid, teeb koostööd;</p> <p>17) esitab (peast) luuletuse, lühikese proosa- või rolliteksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust;</p> <p>18) mõtestab lahti esitatud teksti tähendused, annab tagasisidet enda ja teiste esitusele;</p> <p>19) jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tugineb kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale;</p> <p>20) jutustab tekstilähedaselt või kokkuvõtvalt kavapunktide järgi, märksõnade abil või piltteksti põhjal;</p> <p>21) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.</p>	<p>Arutlemine, oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine.</p> <p>Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.</p> <p>Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Sündmuste järjekord.</p> <p>Probleemi leidmine ja sõnastamine.</p> <p>Teose sündmustiku ja tegelaste suhestamine (nt võrdlemine) enda ja ümbritsevaga.</p> <p>Pea- ja kõrvaltegelaste leidmine, tegelase muutumise, tegelastevaheliste suhete jälgimine, tegelaste iseloomustamine, käitumise põhjendamine.</p>
	<p>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</p>
	<p>Pärimuskultuur. Kooli- ja kodukandipärimus. 5. klasside lõiminguprojekt „Rahvakalendri ajamasin ehk igal oinal oma mihklipäev“. Perekondlikud mälestusjutud. Eri põlvkondade mängud.</p>
	<p>Epiteedi ja võrdluse äratundmine ja kasutamine.</p>
	<p>Riimide leidmine ja loomine. Luuletuse rütmi ja kõla tunnetamine.</p>
	<p>Rahvalaulu olemus. Rahvaluule lühivormid. Algriimi leidmine rahvalauludest. Algriimi kasutamine oma tekstis. Luuleteksti tõlgendamine.</p>
	<p>Muinasjutt, muistend. Nende tunnused ja mõistmine. Loomamuinasjutu sisutunnused (lugu, tegelased, hea võitlus kurjaga jne).</p>
	<p>Tekke- ja seletusmuistendi tunnused.</p>
	<p>Seiklusjutu ja ajaloolise jutustuse tunnused.</p>
	<p>Luuletuse vorm: salm.</p>
	<p>Teksti esitamine ja kuulamine</p>
	<p>Esinemise / esituse eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?)</p>
	<p>Esitamiseks / esinemiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine.</p>
	<p>Õige hingamine ja kehahoid.</p>

	<p>Esituse ladusus, selgus ja tekstitäpsus.</p> <p>Luuleteksti esitamine peast.</p> <p>Rollimäng, rolliteksti esitamine. Lühilavastuse loomine. Dialoogi ja tegelaskuju loomine.</p> <p>Tekstilähedane sündmustest jutustamine. Iseenda või kellegi teisega toimunud sündmusest jutustamine.</p> <p>Aktiivne ja tõhus kuulamine.</p> <p><i>Esinemist ja teksti esitamist õpetatakse lõimituna valikõppeaine oma tee draama- ja sõnaosavusmooduliga.</i></p>
	<p>Tekstiloom</p>
	<p>Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Esem, olendi, inimese, tegevuskoha, looduse, tunnete kirjeldamine.</p> <p>Jutustamine, jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus. Otsekõne jutustuses. Minavormis jutustamine.</p> <p>Oma kogemuste ja mõtete väljendamine.</p> <p>Tekstiloom paaris- ja rühmatööna. Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid, nt loomamuinasjutu, seiklus- või fantaasiajutu, tekke- või seletusmuistendi, loomtegelase, või kirjandusliku tegelase kirjelduse, ette antud riimide põhjal või iseseisvalt luuletuse, sündmustiku või tegelasega seotud kuulutuse, loole uue või jätkuva lõpu, kirja mõnele teose tegelasele või tegelasrühmale, algustähekordustega naljaloo, luuletuse põhjal samasisulise jutu.</p>
	<p>Kirjandustekstide valik ja lugemine</p>
	<p>Lugemise eesmärgistamine. Lugemiseks valmistumine, keskendunud lugemine. Lugemise mõistmine. Aktiivne ja tõhus (üle)lugemine.</p> <p>Lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine. Tundmatute sõnade ja väljendite tähenduse väljaselgitamine.</p> <p>Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine.</p>

	<p>Lugemisrõõm. Loetud raamatu autori, sisu ja tegelaste tutvustamine ning lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele.</p> <p>Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.</p> <p>Raamatukogu külastamine ja selle võimalustega tutvumine.</p>
	<p>Terviklikult käsitletavat teosed 5. klassis</p> <p>Õpilane loeb õppeaasta jooksul läbi vähemalt kuus eakohast erinevasse žanrisse kuuluvat väärtkirjandusteost (raamatut).</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Eno Raud „Kilplased“ 2) Erich Kästner „Veel üks Lotte“ 3) üks kriminaaljutustus (H. Vaher, J. Vaiksoo, I. Tomusk, M. Keränen vm) 4) Raoul Annion „Suur Tõll“ 5) kaks eakohast nüüdiskirjanduse tervikteost <p>E. Bornhöhe „Tasuja“ ja E. Kippeli „Meelis“ leiavad käsitlemist lõiminguna (kodulugu + kirjandus).</p>

6. KLASS

ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU
<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) loeb laste- ja noortekirjandusteoseid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, sealhulgas vähemalt kuus tervikteost; 2) loeb ladusalt ja mõtestatult eri žanris luule-, proosa- ja draamatekste, kasutab õpetaja juhendamisel põhilisi lugemisevõtteid ja -viise, jälgib ja hindab oma lugemist; 3) tutvustab loetud raamatut ja selle autorit ning jagab oma lugemiskogemust; 4) loeb kirjandusvaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, kasutab teabe hankimiseks sobivaid allikaid ja keskkondi; 5) kasutab otstarbekalt eri allikatest ja keskkondadest hangitud teavet, eristab oma ja laenatud teksti, nimetab ja märgib kasutatud allikad; 6) väärtustab nii paikkondlikku kui ka kogu Eestit ühendavat eripärast paljutahulist kultuuri; 7) õpib tundma kultuuri eri ilminguid, sealhulgas teatri- ja filmikunsti, pärimus- ja muuseumikultuuri; 8) eristab ilukirjanduse ja rahvaluule põhiliike ning olulisemaid žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid; 	<p>Kirjandustekstide valik ja lugemine</p> <p>Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu ja tegelaste tutvustamine ning lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele.</p> <p>Lugemise eesmärgistamine. Lugemiseks valmistumine, keskendunud lugemine. Lugemise mõistmine. Aktiivne ja tõhus (üle)lugemine.</p> <p>Lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine. Oma lugemise jälgimine ning lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine.</p> <p>Tundmatute sõnade ja väljendite tähenduse väljaselgitamine.</p> <p>Kuulamisoskuse arendamine: kuulamine, mõistmine, analüüsimine ja reageerimine.</p> <p>Raamatukogu külastamine ja selle võimalustega tutvumine. Raamatukogude infosüsteemide e-</p>

<p>9) nimetab luuletuse teema ja kirjeldab selle meeleolu, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust;</p> <p>10) koostab proosa- või draamateksti kohta kava küsimuste, väidete või märksõnadena, kirjutab kokkuvõtte;</p> <p>11) nimetab teose teema, arutleb tegelastega seotud probleemide ja väärtushoiakute üle, sõnastab teose peamõtte;</p> <p>12) iseloomustab ja võrdleb tegelasi, kirjeldab nendevahelisi suhteid ja hindab tegelaste käitumist;</p> <p>13) järjestab loo sündmused ning põhjendab toimumisaja ja -koha valikut;</p> <p>14) rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite kohta;</p> <p>15) kirjutab eri žanris omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid ja jutustavaid tekste;</p> <p>16) osaleb arutelus, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valib kirjandusteosest rääkides tekstist sobivaid näiteid, teeb koostööd;</p> <p>17) esitab (peast) luuletuse, lühikese proosa- või rolliteksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust;</p> <p>18) mõtestab lahti esitatud teksti tähendused, annab tagasisidet enda ja teiste esitusele;</p> <p>19) jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tugineb kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale;</p> <p>20) jutustab tekstilähedaselt või kokkuvõtvalt kavapunktide järgi, märksõnade abil või piltteksti põhjal;</p> <p>21) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.</p>	<p>raamatukogu kasutamine. Autoriõiguse mõistmine.</p> <p>Jutustamine</p> <p>Tekstilähedane sündmustest jutustamine kavapunktide järgi, märksõnade toel.</p> <p>Aheljutustamine.</p> <p>Loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamisega.</p> <p>Iseendaga või kellegi teisega toimunud sündmusest või mälestuspildist jutustamine.</p> <p>Jutustamine piltteksti (foto, illustratsiooni, karikatuuri, koomiksi) põhjal.</p> <p>Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine</p> <p>Teose mõistmist toetavad tegevused: Küsimuste koostamine: mälu- ehk faktiküsimused, fantaasiaküsimused.</p> <p>Küsimustele vastamine tsitaadiga (tekstilõigu või fraasiga), teksti järgi oma sõnadega ning peast. Teksti kavastamine: kavapunktid küsi- ja väitlausestena ning märksõnadena.</p> <p>Teksti teema ja peamõtte sõnastamine. Arutlemine mõne teoses käsitletud teema üle.</p> <p>Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Illustratiivsete näidete (nt tsitaatide, iseloomulike detailide) otsimine tekstist. Detailide kirjeldamine.</p> <p>Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal.</p> <p>Loetu põhjal järelduste tegemine. Oma mõtete, tundmuste ning lugemismuljete sõnastamine.</p> <p>Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest ning oma sõnavara rikastamine.</p> <p>Teose/loo kui terviku mõistmine: Tegelaste probleemi leidmine ja sõnastamine.</p> <p>Teose sündmustiku ning tegelaste suhestamine (nt võrdlemine) enda ja ümbritsevaga. Pea- ja kõrvaltegelaste leidmine, tegelase muutumise, tegelastevaheliste suhete jälgimine, tegelaste iseloomustamine ning käitumise põhjendamine.</p>
--	---

	<p>Tegelasrühmad. Tegelastevaheline konflikt, selle põhjused ja lahendamisteed.</p> <p>Loomamuinasjutu ja imemuinasjutu tüüptegelased.</p> <p>Sündmuste toimumise aja ning koha kindlaksmääramine. Sündmuste järjekord. Sündmuste põhjuse-tagajärje seosed.</p> <p>Minajutustaja kui loo edastaja.</p>
	<p>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</p> <p>Pärimuskultuur. Kooli- ja kodukandipärimus. Perekondlikud mälestusjutud. Eri põlvkondade mängud.</p> <p>Epiteedi ja võrdluse äratundmine ning kasutamine.</p> <p>Valm, valmi tunnused. Valmi mõistukõnest arusaamine. Lihtsamate sümbolite seletamine.</p> <p>Tegelaskõne varjatud tähenduse mõistmine.</p> <p>Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduse seletamine, selle võrdlev ning eristav seostamine tänapäeva elunähtustega.</p> <p>Koomilise ja mittekoormilise leidmine tekstist.</p> <p>Riimide leidmine ja loomine. Luuletuse rütmi ja kõla tunnetamine.</p> <p>Luuleteksti tõlgendamine.</p> <p>Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.</p> <p>Päevik kui ilukirjandusliku teose vorm.</p> <p>Kirjandusteose ekraniseering. Kirjandusteose põhjal valminud filmi vaatamine ja nende võrdlemine. Tutvumine filmi loomise protsessiga. Tutvumine eakohaste filmižanritega.</p> <p>Kirjandusteose dramatiseering. Eesti teatritega tutvumine.</p> <p>Teksti esitamine ja kuulamine</p> <p>Esinemise / esituse eesmärgistamine (miks, kellele ja mida).</p>

	<p>Esinemiseks / esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ning kehahoid.</p> <p>Esituse ladusus, selgus ja tekstitäpsus.</p> <p>Luule- ja proosateksti esitamine peast, proosateksti esitamine dialoogi või monoloogina.</p> <p>Rollimäng, rolliteksti esitamine. Lühilavastuse loomine. Dialoogi ja tegelaskuju loomine.</p> <p>Tekstilähedane sündmustest jutustamine. Iseenda või kellegi teisega toimunud sündmusest jutustamine.</p> <p>Aktiivne ja tõhus kuulamine. Esinemist ja teksti esitamist õpetatakse lõimituna valikõppeaine oma tee draama- ja sõnaosavusmooduliga.</p>
	Tekstiloom
	<p>Oma kogemuste ja mõtete väljendamine. Kirjeldavad ja jutustavad omaloomingulised tööd eri žanrites (muistend, muinasjutt, seiklusjutt, päevik vm).</p> <p>Tegelase ja olustiku kirjeldamine.</p> <p>Luuleteksti loomine.</p> <p>Loovkirjutamine loetu põhjal.</p> <p>Tekstiloomi paaris- ja rühmatööna.</p> <p>Loetu põhjal oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine.</p> <p>Autori suhtumine kirjeldatavasse ja selle väljendamine.</p> <p>Jutustamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus. Otsekõne jutustuses.</p> <p>Minavormis jutustamine. Jutustamine kõiketeadva jutustajana.</p>
	Terviklikult käsitletavat teost 6. klassis
	<p>Õpilane loeb igal õppeaastal läbi vähemalt kuus eakohast erinevasse žanrisse kuuluvat väärtkirjandusteost (raamatut).</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Eno Raud „Kalevipoeg“ 2) Juhan Smuul „Meremees Murka“ 3) Ferenc Molnar „Pál-tänavä poisid“

	<p>4) kolm eakohast nüüdiskirjanduse tervikteost</p> <p>Koos teemaga „Raamatust saab film“ käsitletakse ka O. Lutsu „Kevade“ 1. osa (ühislugemine klassiruumis, filmi vaatamine, võrdlev analüüs). Samuti leiavad ühislugemisel käsitlemist eesti muinasjutu- või muistendikogumikud.</p> <p>Koos kuuldemängu teemaga käsitletakse Jaan Krossi „Mardileiba“.</p>
--	--

III kooliaste

Kirjandustekstide valik ja lugemine

Lugemine toetab õppekava läbivate teemade käsitlemist ning üld- ja valdkonnapädevuste kujundamist. Loeb vähemalt 18 tervikteost (6+6+6) nii eesti kui ka maailmakirjandusest ning tekstikatkendeid.

Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu (proosa-, luule- või draamateose) autori, temaatika, narratiivi, probleemistiku ja poeetika tutvustamine ning võrdlemine teiste teostega. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste iseseisev lugemine tunnis ja tunniväliselt.

Lugemisstrateegiad ja lugemisprotsess. Ülelibisev ja süvenenud lugemine. Eesmärgistatud (üle)lugemine. Eri lugemistehnikate valdamine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Teksti eesmärgistatud jälgimine ja eri tüüpi lugemisülesannete täitmine. Kriitiline lugemine. Tundmatute sõnade ja väljendite tähenduse väljaselgitamine.

Teksti analüüs ja tõlgendamine

Teksti mitmetähenduslikkuse mõistmine. Teksti põhjal eri tüüpi küsimuste koostamine. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega. Teksti kavastamine: kavapunktid väitlausetega ja märksõnadena. Teksti põhjal kokkuvõtte tegemine.

Teose teemade ja probleemide sõnastamine, nende üle arutlemine. Pöördeliste sündmuste leidmine. Sündmuste põhjuse ja tagajärje seoste leidmine. Näidete ja tsitaatide leidmine teosest, valiku põhjendamine. Loetu seostamine oma kogemuse ja tänapäeva maailmaga.

Tegelase analüüs: välimus, iseloom, hoiakud ja käitumine, suhted teiste tegelastega. Eri teoste peategelaste võrdlemine.

Sündmuste toimumise aja ja koha määramine. Miljö kirjeldamine. Teose loomise kontekst. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest. Tegelikkuse ja väljamõeldise suhted kirjandusteoses. Kirjelduse eesmärk teoses.

Ilukirjandusteksti väljendusvahendite tundmaõppimine. Kujundliku keelekasutuse mõistmine. Iseenda kujundliku väljendusoskuse ja sõnavara hindamine ning arendamine.

Luuleteksti väljendusvahendite ehk poeetika eritlemine. Luule kujundlikkus ja mitmetähenduslikkus. Luuletuse temaatika, aegruum, kompositsioon, riim, rütm ja kõla. Luule eri kogemisviisid. Luuletuse seostamine isikliku kogemusega. Luulekogu lugemine.

Tekstiloomed

Omaloomingulised tööd kirjeldavas ja jutustavas laadis ning eri žanrites. Tekstiloomed paaris- ja rühmatööna. Alustekstile tuginev kirjutamine. Arutleva teksti loome. Kirjandusteose, filmi või lavastuse arvustuse kirjutamine. Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine. Esitatud väidete tõestamine oma kogemuse ja tekstinäidete varal.

Suuline väljendusoskus

Luule-, proosa- või draamateksti esitamine. Esituse eesmärgistamine ja ettevalmistamine. Esitamiseks sobiva tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine. Diktsiooni jälgimine. Aktiivne ja tõhus kuulamine.

7. KLASS

ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU
<p>Õpilane:</p> <p>1) loeb eri liiki ja žanris kirjandusteoseid, sealhulgas tüvitekste, või nende katkendeid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, analüüsib ja tõlgendab vähemalt 6 loetud tervikteost;</p> <p>2) loeb lususalt ja mõtestatult, kasutab iseseisvalt lugemise eesmärgist ja teksti liigist lähtuvaid lugemisviise ja -mudeleid, hindab oma lugemisostust ning juhib oma lugemisprotsessi;</p> <p>3) toob näiteid pärimuskultuurist ning oma kodukohast;</p> <p>4) kasutab rahvaluule elemente suulises ja kirjalikus tekstiloomes;</p> <p>5) leiab endale sobivat lugemisvara, põhjendab oma valikut, tutvustab loetud raamatut ja selle autorit, jagab oma lugemiskogemusi;</p> <p>6) toob esile luuletuse temaatilisi ja lüürilisi erijooni, tunneb tähtsamaid kõnekujundeid;</p> <p>7) nimetab teose teema, arutleb selle põhisündmuste, kesksete probleemide, põhjuse ja tagajärje seoste üle, sõnastab teose peamõtte;</p> <p>8) teeb kokkuvõtte teose süžest, põhjendab loo tegevusaja ja -koha valikut, iseloomustab ja võrdleb tegelasi, analüüsib tegelastevahelisi suhteid ja nende väärtushoiakuid;</p> <p>9) rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite ning loetu tausta kohta;</p> <p>10) tunneb ära peamised kõnekujundid, sh epiteet, isikustamine, võrdlus, metafoor;</p> <p>11) võrdleb kirjandusteost ja selle põhjal valminud lavastust või filmi;</p> <p>12) kirjutab erinevaid omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid ja jutustavaid ja tekste;</p> <p>13) hindab suulises ja kirjalikus väljenduses korrektset keelt ning järgib nii käsikirjaliste kui ka digitaalsete tekstide vormistuse nõudeid;</p> <p>14) osaleb arutelus, väljendab selgelt ja sobival viisil oma põhjendatud seisukohti, annab ja kuulab tagasisidet, võtab arvesse teiste seisukohti, teeb koostööd;</p>	<p>Kultuuri- ja kirjandusteadmised</p> <p>Raamatukogu. Eesti Rahvusraamatukogu. E-teavikute ja e-teenuste kasutamine (nt ESTER, MIRKO, DIGAR).</p> <p>Kirjandusteadmiste täiendamine eri allikaid ja keskkondi kasutades.</p> <p>Pärimuskultuur. Tavad ja kombed pärimuskultuuris</p> <p>Eesti kirjanike muuseumid: Palamuse</p> <p>Rahvaluule tunnusjooni. Rahvaluuležanrid. Regilaul ja riimiline rahvalaul. Kõnekäänud ja vanasõnad.</p> <p>Mõisted: algriim, parallelism, regivärss, kordus, muinasjutt, muistend, mõistatus, kõnekäänd, vanasõna.</p> <p>Kirjandusteose dramatiseering. Lavastus ja selle valmimine. Näitleja ja tema roll. Mõisted: monoloog, dialoog, vaatus, stseen, remark, repliik.</p> <p>Kirjandusteose ekraniseering. Loo kujutamise võrdlus kirjandusteoses ja filmis. Kirjandusteosest filmilike episoodide leidmine.</p> <p>Filmikunsti väljendusvahendid: kaader ja plaan, valgus, värv ja heli. Stsenarium.</p> <p>Kirjandus ja visuaalsed kunstid: koomiks. Kirjandus ja fotograafia.</p> <p>Reisikiri ja elulooraamat.</p> <p>Lüürilise luule põhitunnused. Haiku. Piltluule. Vabavärsiline luule.</p> <p>Mõisted: reisikiri, biograafia, haiku, isikustamine, lõppriim, lüürika, metafoor, vabavärss</p>

<p>15) koostab ja esitab loetud teose põhjal ettekande, kasutab selleks esitlustarkvara;</p> <p>16) esitab (peast) luule-, proosa- või draamateksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust, põhjendab teksti valikut, seletab selle tähendust;</p> <p>17) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.</p>	<p>Teksti analüüs ja tõlgendamine</p>
	<p>Kirjanduslik tegelane ja selle prototüüp. Kirjanduslikud tüüptegelased.</p>
	<p>Teksti kompositsioonelemendid: sissejuhatus, sõlmitus, teemaarendus, kulminatsioon, lõpplahendus.</p>
	<p>Tüvitekstid</p>
	<p>Proosa: H. Nõu „Pea suu“; A. Kivirähk „Ivan Orava mälestused“ jt.</p> <p>Luule: Runnel, Tungal</p>
	<p>Terviklikult käsitletavat teosed 7. klassis</p> <p>Õpilane loeb igal õppeaastal läbi vähemalt kuus eakohast erinevasse žanrisse kuuluvat väärtkirjandusteost (raamatut):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Jüri Parijõgi „Teraspoiss“ 2) kaks noorsooteost eesti kirjandusest, nt Aidi Vallik „Kuidas elad, Ann?“ / Reeli Reinaus „Must vares“ jt / Olavi Ruitlane „Vee peal“ / Kristi Piiper „Tõde või tegu“ / Katrin Reimus „Haldjatants“ jt 3) üks fantaasiaromaan 4) üks kaasaegne eakohane teos maailmakirjandusest 5) Luule: Hando Runnel, Leelo Tungal, Contra, Lauri Räpp, Kristiina Ehin. <p>Ühislugemisel leiavad käsitlemist Jüri Tuuliku „Vares“ või „Abruka lood“ vm.</p>

8. KLASS

<p>ÕPITULEMUSED</p>	<p>ÕPPESISU</p>
<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) loeb eri liiki ja žanris kirjandusteoseid, sealhulgas tüvitekste, või nende katkendeid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, analüüsib ja tõlgendab vähemalt 6 loetud tervikteost; 2) loeb ladusalt ja mõtestatult, kasutab iseseisvalt lugemise eesmärgist ja teksti liigist lähtuvaid lugemisviise ja -mudeleid, hindab oma lugemisoskust ning juhib oma lugemisprotsessi; 3) toob näiteid mineviku ja tänapäeva pärimuskultuurist ning oma kodukohast; 4) kasutab rahvaluule elemente suulises ja kirjalikus tekstiloomes; 5) eristab ilukirjanduse põhiliike ja peamisi žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid; 6) leiab endale sobivat lugemisvara, põhjendab oma valikut, tutvustab loetud raamatut ja selle autorit, jagab oma lugemiskogemusi; 	<p>Kultuuri- ja kirjandusteadmised</p> <p>Digiraamatud.</p> <p>Kirjandusteadmiste täiendamine eri allikaid ja keskkondi kasutades.</p> <p>Kohanimed folklooris, linnalegendid.</p> <p>Eesti kirjanike muuseumid: Koguva, Smuul</p> <p>Muinasjutu liigid ja tunnused. Naljandid ja anekdoodid.</p> <p>Tänapäevafolkloor, selle kogumine ja kogemine.</p> <p>Eesti teatri sünnilugu ja nüüdisteater. Eesti teatritega tutvumine.</p> <p>Mõisted: draama, dramaatika, komöödia, tragöödia</p>

<p>7) toob esile luuletuse temaatilisi ja lüürilisi erijooni, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust ja avab selle tähendusi;</p> <p>8) nimetab teose teema, arutleb selle põhisündmuste, kesksete probleemide, põhjuse ja tagajärje seoste üle, sõnastab teose peamõtte;</p> <p>9) teeb kokkuvõtte teose süžest, põhjendab loo tegevusaja ja -koha valikut, iseloomustab ja võrdleb tegelasi, analüüsib tegelastevahelisi suhteid ja nende väärtushoiakuid;</p> <p>10) analüüsib kirjandusteose vormivõtteid ja kompositsiooni;</p> <p>11) rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite ning loetu tausta kohta;</p> <p>12) kirjeldab kirjandusteosele omast keelekasutusviisi, tõlgendab kujundite tähendust ja rolli tekstis ning kasutab neid tekstiloomes;</p> <p>13) võrdleb kirjandusteost ja selle põhjal valminud lavastust või filmi;</p> <p>14) kirjutab erinevaid omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid, jutustavaid ja arutlevaid tekste;</p> <p>15) hindab suulises ja kirjalikus väljenduses korrektset keelt ning järgib nii käsikirjaliste kui ka digitaalsete tekstide vormistusnõudeid;</p> <p>16) osaleb arutelus, väljendab selgelt ja sobival viisil oma põhjendatud seisukohti, annab ja kuulab tagasisidet, võtab arvesse teiste seisukohti, teeb koostööd;</p> <p>17) koostab ja esitab loetud teose põhjal ettekande, kasutab selleks esitlustarkvara;</p> <p>18) esitab (peast) luule-, proosa- või draamateksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust, põhjendab teksti valikut, seletab selle tähendust;</p> <p>19) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.</p>	<p>Kirjandusteose ekraniseering. („Libahunt“, „Oliver Twist“) Tegelaste ja miljöo kujutamise võrdlus kirjandusteoses ja filmis. Kirjandusteose ja filmi kompositsioon.</p> <p>Kirjandus ja visuaalsed kunstid: graafiline romaan</p> <p>Kirjandus ja fotograafia.</p> <p>Ilukirjanduse põhiliigid ja žanrid. Eepika, lüürika ja dramaatika tunnused. Eepose, romaani, jutustuse ja novelli tunnused. Ulme- ja krimiromaanide tunnused.</p> <p>Ühismeedia- ja räppluule. Nüüdisluule vormid ja žanrid. Komöödia, tragöödia ja draama tunnused.</p> <p>Mõisted: eepika, eepos, jutustus, müüt, novell, romaan, žanr.</p> <p>Teksti analüüs ja tõlgendamine</p> <p>Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine teosest.</p> <p>Tegelastevahelise põhikonflikti määratlemine ja analüüsimine (põhjus, tagajärg, lahendus).</p> <p>Tüviteksid</p> <p>Proosa: M. Heinsaare novelle, „Artur Sandmani lugu“, S. Henno, „Mina olin siin“, Wilde „Õnnelik prints“ jt</p> <p>Luule: Saaremaa autori luulekogu (Vaarandi, Smuul, Kaal)</p> <p>Terviklikult käsitletavat teosed 8. klassis</p> <p>Õpilane loeb igal õppeaastal läbi vähemalt kuus eakohast erinevasse žanrisse kuuluvat väärtkirjandusteost (raamatut):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Kitzberg „Libahunt“ 2) Golding „Kärbeste jumal“ / Salinger „Kuristik rukkis“ 3) Saint-Exupéry „Väike prints“ 4) vabalt valitud ulme- või krimiteos 5) vabalt valitud noorteraamat 6) vabalt valitud (Saaremaa autori) luulekogu <p>Teoste nimekirjad vaadatakse üle ja vajadusel täpsustatakse koostöös gümnaasiumiõpetajatega iga õppeaasta 1. septembriks.</p>
---	--

--	--

9. KLASS

ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU
<p>Õpilane:</p> <p>1) loeb eri liiki ja žanris kirjandusteoseid, sealhulgas tüvitekste, või nende katkendeid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, analüüsib ja tõlgendab vähemalt 6 loetud tervikteost;</p> <p>2) loeb lodusalt ja mõtestatult, kasutab iseseisvalt lugemise eesmärgist ja teksti liigist lähtuvaid lugemisviise ja -mudeleid, hindab oma lugemisoskust ning juhib oma lugemisprotsessi;</p> <p>3) loeb kultuurivaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid;</p> <p>4) tunneb eesti kultuuri erijooni ning vahendab oma kultuurikogemust, väärtustab nii oma- kui ka maailmakultuuri ja selle mitmekesisust;</p> <p>5) selgitab pärimuse olemust, toob näiteid mineviku ja tänapäeva pärimuskultuurist ning oma kodukohast;</p> <p>6) kasutab rahvaluule elemente suulises ja kirjalikus tekstiloomes;</p> <p>7) eristab ilukirjanduse põhiliike ja peamisi žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid;</p> <p>8) leiab endale sobivat lugemisvara, põhjendab oma valikut, tutvustab loetud raamatut ja selle autorit, jagab oma lugemiskogemusi;</p> <p>9) toob esile luuletuse temaatilisi ja lüürilisi erijooni, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust ja avab selle tähendusi;</p> <p>10) nimetab teose teema, arutleb selle põhisündmuste, kesksete probleemide, põhjuse ja tagajärje seoste üle, sõnastab teose peamõtte;</p> <p>11) teeb kokkuvõtte teose süžest, põhjendab loo tegevusaja ja -koha valikut, iseloomustab ja võrdleb tegelasi, analüüsib tegelastevahelisi suhteid ja nende väärtushoiakuid;</p> <p>12) analüüsib kirjandusteose vormivõtteid ja kompositsiooni, seostab neid teose sisuga;</p> <p>13) rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite ning loetu tausta kohta;</p>	<p>Kultuuri- ja kirjandusteadmised</p> <p>Autoriõigused. Plagiaat.</p> <p>Eesti Kirjandusmuuseumi digikeskkonnad. Kirjandusteadmiste täiendamine eri allikaid ja keskkondi kasutades.</p> <p>Pärimuskultuur, muutuv pärimus. Looduspärimus</p> <p>Eesti kirjanike muuseumid: Tammsaare, Vilde, Kreutzwald</p> <p>Rahvaluule andmebaasid.</p> <p>Ilukirjanduse žanrid. Draamateksti temaatika, narratiivi ja poeetika eritlemine.</p> <p>Kirjandusteose ekraniseering („Nimed marmortahvlil“; „Wikmani poisid“ – teleseriaal)</p> <p>Kirjandus ja visuaalsed kunstid: ühismeediaaluule.</p> <p>Kirjandus ja fotograafia.</p> <p>Ood (Peterson) Lüroepika. Ballaad, sonett (Under)</p> <p>Mõisted: ood, ballaad, sonett. Arvustus</p> <p>Teksti analüüs ja tõlgendamine</p> <p>Olulisemate kõla-, kõne- ja lausekujundite määratlemine ja seostamine teksti kui tervikuga.</p> <p>Teksti allegooria ja allteksti mõistmine. Tegelase sisekonflikti määratlemine ja analüüsimine (põhjuse, tagajärg, lahendus).</p> <p>Kõne koostamine ja esitamine.</p> <p>Tüviteksid</p> <p>Proosa: A. Hvostov, „Sillamäe passioon“ (lug.test); A. Kivikas, „Nimed marmortahvlil“ (I osa); J. Kross „Wikmani poisid“, (lug.test);</p>

<p>14) kirjeldab kirjandusteosele omast keelekasutusviisi, tunneb ära peamised kõne- ja lausekujundid, sh epiteet, isikustamine, võrdlus, metafoor, kordus ja siire, tõlgendab kujundite tähendust ja rolli tekstis ning kasutab neid tekstiloomes;</p> <p>15) võrdleb kirjandusteost ja selle põhjal valminud lavastust või filmi;</p> <p>16) kirjutab erinevaid omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid, jutustavaid ja arutlevaid tekste;</p> <p>17) hindab suulises ja kirjalikus väljenduses korrektset keelt ning järgib nii käsikirjaliste kui ka digitaalsete tekstide vormistusnõudeid;</p> <p>18) osaleb arutelus, väljendab selgelt ja sobival viisil oma põhjendatud seisukohti, annab ja kuulab tagasisidet, võtab arvesse teiste seisukohti, teeb koostööd;</p> <p>19) koostab ja esitab loetud teose, mõne kultuurinähtuse või oma kultuurikogemuse põhjal ettekande, kasutab selleks esitlustarkvara;</p> <p>20) esitab (peast) luule-, proosa- või draamateksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust, põhjendab teksti valikut, seletab selle tähendust;</p> <p>21) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.</p>	<p>Luule: Under, Alver, Suits, P.-E. Rummo, Viiding, Liiv</p> <p>Terviklikult käsitletavat teost 9. klassis</p> <p>Õpilane loeb igal õppeaastal läbi vähemalt kuus eakohast erinevasse žanrisse kuuluvat väärtkirjandusteost (raamatut).</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Tammsaare „Kõrboja peremees“ 2) Mälk „Hea sadam“ / „Õitsev meri“ / „Taeva palge all“ 3) Kivirähk „Rehepapp“ 4) Vilde „Pisuhänd“ 5) üks luulekogu tüvitekstide (luulerühmituste autorite) hulgast 6) üks vabalt valitud eakohane teos maailmakirjandusest. <p>Teoste nimekirjad vaadatakse üle ja vajadusel täpsustatakse koostöös gümnaasiumiõpetajatega iga õppeaasta 1. septembriks.</p>
--	--

2.3 Eesti keel teise keelena

3.–9.klass

2.3.1 Õppeaine kirjeldus

Eesti keele kui suhtlusvahendi omandamine on pikaajaline pingutust nõudev tegevus, mis eeldab õppija aktiivset osalust.

Eesti keele arendamise strateegia põhjal seab õppekava eesmärgi liikuda põhikooli lõpuks B2-keeleoskustaseme saavutamise poole. Põhikooli lõpetaja hea õpitulemus eesti keel teise keelena on B1.2 ja väga hea õpitulemus B2.1. Eesti keele kui teise keele õppimine põhikoolis on aluseks, et jätkata õpinguid eestikeelses gümnaasiumis.

Muu kodukeelega õpilased õpivad eesti keelt teise keelena eesmärgiga lõimuda Eesti ühiskonda ning tulla edukalt toime nii koolis kui ka väljaspool kooli. Eesti keel on paljudele muu kodukeelega õpilastele emakeele kõrval esimene õpitav keel. Seetõttu on eriti oluline õppe huvitavus ja jõukohasus, et tekiks ja säiliks õpimotivatsioon. Õppetöös kasutatakse tänapäevaseid ja kaasahaaravaid õppematerjale ning autentseid lugemis- ja kuulamistekste, mis hoiavad õpilasi kursis ühiskonnas toimuvaga ja tekitavad eesti keele kasutamise soovi. Keeletundides kasutatakse inspireerivaid aktiivõppemeetodeid, mis toetavad eri õpistiiliga õpilasi, võimaldavad õpilastel keelt eesmärgipäraselt kasutada ja aitavad luua keelest süsteemse arusaamise. Õppeprotsessis arendatakse õpilaste õpioskusi, oskust teha koostööd ja töötada iseseisvalt ning kasutada tõhusaid keeleõppevõtteid. Kasutatakse keelekeskkonna võimalusi: õpilasi suunatakse jälgima eestikeelset meediat, suhtlema eesti keeles väljaspool koolitunde, osalema eestikeelsetel üritustel, kutsutakse tundidesse eestikeelseid külalisi jmt. Eesti keelt õppides väärtustatakse ka teisi keeli ja kultuure, eriti õpilaste päritolukultuuri.

Eesti keele õppimisega tegeldakse korduvalt vastavalt õpilaste keeleoskustasemele, kogemustele, huvidele ning vajadustele. Eesti keele tunnis suheldakse eesti keeles. Vajaduse korral kohandab õpetaja oma keele tasemekohaseks ja/või jagab toetavaid selgitusi. Eesti keele kui teise keele õpetaja teeb koostööd teiste õppeainete õpetajatega, et toetada keeleliselt teiste ainete omandamist ning aidata õpilastel näha ainetevahelisi seoseid. Eesti keele kui teise keele õpetamisel lähtutakse ainevaldkonna üldpõhimõtetest.

Õpetuses lähtutakse kommunikatiivse õpetuse põhimõtetest. Rõhk on interaktiivsel õppimisel ja eesti keele kasutamisel. Kommunikatiivne keeleoskus (suhtluspädevus) hõlmab kolme komponenti: keelelist, sotsiolingvistilist ja pragmaatilist. Keeleteadmised (hääldus, grammatika, sõnavara) ei ole eesmärk omaette, vaid vahend parema keeleoskuse omandamiseks.

Keeleõpet rikastatakse keeleõppija isikliku kogemuse kaudu, mida õpilane saab jagada kaasõpilastega. Kõigis kooliastmes motiveeritakse õppijat ning kujundatakse temas positiivset hoiakut keeleõppesse. Eduelamuse saavutamiseks luuakse tundides positiivne õhkkond ja väärtustatakse õpilase edusamme, õpetatakse analüüsima oma tegevusi ning saavutatud õppetulemust.

Tunnustatakse ka tulemuse saavutamiseks tehtud jõupingutusi. Vigu käsitletakse keeleõppe loomuliku osana, nende analüüsimine soodustab õpitava mõistmist ning võimaldab õpilasel oma keelekasutust korrigeerida.

2.3.2 Õppesisu

Kogu põhikooli vältel käsitletakse riiklikus õppekavas esitatud teema valdkondi:

- 1) „Mina ja teised“
- 2) „Kodu ja lähiümbrus“
- 3) „Eesti ja maailm“
- 4) „Igapäevaelu“
- 5) „Õppimine ja töö“.

Antud teema valdkondade õpetamisel juhendatakse lihtsamast keerulisemale, kitsamast laiemale.

2.3.3 Kooliastmete lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

https://www.riigiteataja.ee/aktiivisa/1080/3202/3001/18m_pohi_lisa1.pdf#

I KOOLIASTE	II KOOLIASTE	III KOOLIASTE
3. klassi lõpetaja väärtustab eesti keelt kui avaliku suhtluse vahendit ning saavutab eakohase A2-keeleoskustaseme, mis tähendab, et ta:	6. klassi lõpetaja väärtustab eesti keelt kui kultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit ning saavutab eakohase B1-keeleoskustaseme, mis tähendab, et ta:	9. klassi lõpetaja väärtustab eesti keelt kui kultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit ning saavutab eakohase B2-keeleoskustaseme, mis tähendab, et ta:

<p>1) saab aru lihtsatest kirjalikest ja suulistest tekstidest;</p> <p>2) väljendab oma vajadusi, kirjeldab lähiümbrust, inimesi ja toiminguid, osaleb lihtsas lühivestluses; 3) leiab vajalikku infot ümbritsevast keskkonnast; 4) koostab kirjalikke lihtsaid lühitekste; 5) teab mõningate Eestis ja oma kodukohas toimuvate ürituste nimetusi ja tuntud inimeste nimesid;</p> <p>6) tunneb ja järgib esmaseid viisakusnorme.</p>	<p>1) saab aru kirjalikest ja suulistest tekstidest;</p> <p>2) väljendab ja põhjendab oma arvamust, räägib oma kogemustest ja kavatsustest, tuleb toime igapäevastes suhtlusolukordades;</p> <p>3) kasutab leitud infot suhtlusülesannete täitmiseks;</p> <p>4) koostab isiklikke lihtsaid eri tüüpi tekste;</p> <p>5) on kursis mõningate Eestis ja oma kodukohas toimuvate või toimunud üritustega ja tuntud inimeste tegevusega;</p> <p>6) tunneb ja kasutab mõningaid eestikeelseid meediaväljaandeid;</p> <p>7) tunneb ja järgib üldisi viisakusnorme.</p>	<p>1) mõistab konkreetsel ja abstraktsel teemal tekste;</p> <p>2) suhtleb loomulikult ja ladusalt erinevatel teemadel; 3) väljendab, põhjendab ja kaitseb oma seisukohti;</p> <p>4) loob sidusaid ja loogilisi eri tüüpi tekste eri teemadel; 5) on üldiselt kursis Eestis ja oma kodukohas toimuvate või toimunud olulisemate üritustega ja tuntud inimeste tegevusega;</p> <p>6) tunneb ja kasutab mõningaid eestikeelseid meediaväljaandeid;</p> <p>7) teadvustab eesti kultuuri suhtlustavade eripära ning arvestab neid suhtluses.</p>
--	---	---

2.3.4 Õppeainesisu klassiti

3.klass

Õppetegevusi kavandades lähtutakse didaktilistest põhiprintsiipidest (lähemalt kaugemale, tuntult tundmatule, lihtsalt keerulisele, konkreetselt abstraktsel) ning keelekasutuse vajadustest (alustades sagedamini kasutatavatest sõnadest ja vormidest).

Toimub suhtluskeele täiustamine ja häälduse korrigeerimine vastavalt eesti keele hääldusalustele. Eesti keele õpetamisel 3.klassis kasutatakse ära lapse eakohaseid eeldusi, antakse lapsele võimalus igakülgeks arenemiseks, luuakse positiivne häälestus eesti keele suhtes, mis avaldab soodsat mõju õppimisele üldse.

Jätkub eestikeelse kõne kuulamise ja kõnelemise arendamine, mis on seotud õpilase igapäevategevusega. 3.klassis omandatakse suhtlemiseks vajalikud olulisemad grammatikareeglid ja väljendid ning rakendatakse neid lihtsates suhtlusolukordades. Väheneb häälega lugemise osakaal. Püütakse edastada kuulnud või nähtud informatsiooni oma klassikaaslastele ja küsitakse infot selle kohta. Koostatakse lühemaid loovtekste ja kirjutatakse igapäevaeluga seonduvaid lühiteateid

Keeleoskuse taotletavad teadmised

	Kuulamine	Lugemine	Rääkimine	Kirjutamine
Rahuldav õpitulemus	A 1.2	A 1.2	A 1.2	A 1.2
Hea õpitulemus	A 2.1	A 2.1	A 2.1	A 2.1
Väga hea õpitulemus	A 2.2	A 2.2	A 2.2	A 2.2

Hindamine

Hinnatakse õpilase teadmisi ja oskusi suuliste vastuste, kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust ainekavas taotletavatele

õpitulemustele. Puudustele juhib õpetaja tähelepanu taktitundega, osutades võimalustele neist üle saada.

Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute (“Väga hea“, „ Hea“, „ Proovi uuesti“, „ Püüa veel“ jne.) ja numbriliste hinnetega. Õpitulemuste kontrollimise vormid peavad olema vastavuses õpitulemustega. Õpilane peab teadma, mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid kasutatakse ning mis on hindamise kriteeriumid.

Väärtushinnanguid ja -hoiakuid ning õpioskusi sisaldavate õpitulemuste kohta (nt huvi tundmine, väärtustamine, reeglite järgimine) antakse tagasisidet.

Tagasiside andmisel(sh keeleliste õpitulemustele) kasutatakse kõrvuti õpetaja hinnangutega õpilaste enesehindamist ja kaaslaste antud hinnanguid, võttes vajaduse korral abiks nt Euroopa keelemapi.

Õppesisu

1) “Mina ja teised“

- Anname andmeid enda kohta (nimi, perekonnanimi, vanus, kool, klass) ja küsime sama teistelt;
- Kirjeldame oma kodu (aadress, linn, korter) ja küsime sama teistelt;
- Nimetame mööbliesemeid ja kirjeldame korterit;
- Jutustame mida iga perekonnaliige teeb kodus;
- Nimetame vanemate töökoha asukohta ja elukutse;
- Kirjeldame oma sõpra (nimi, välimus, vanus, kool, iseloom, hobi);
- Täidame ankeedi (isikuandmed, elukoht, aadress, telefoninumber, kool, klass).

2) „Kodu ja lähiümbrus“

- Kirjeldame oma kodu (toad, mööbel, kodumasinad).
- Räägime kodutöödest.
- Jutustame millega saab sõita;
- Õpime liiklusvahendeid ja liiklusreegleid;
- Tutvume liiklusmärkidega;
- Õpime puude ja lillede nimetusi;
- Kirjeldame loodust linnas, pargis erinevatel aastaegadel;
- Õpime avaldama oma arvamust suhtumisest loomadesse. Täidame ankeedi oma lemmiklooma kohta.
- Nimetame ja kirjeldame kodu- ja metsloomi, ütleme, kes neist elavad – ei ela Eestis;
- Räägime, mida tohib/ ei tohi metsas teha.

3) „Eesti ja maailm“

- Osaleme eesti laulumängudes ja tantsudes; õpime salme;
- Räägime kingitustest jõuludeks, emadepäevaks ja sõbrapäevaks;
- Nimetame Eesti rahvussümboolikat;
- Nimetame Eesti suuremaid linnu, jõgesid ja näitame neid kaardil;
- Jutustame vastlapäevast ja lihavõttepühadest. Võrdleme antud tähtpäevade kombeid vene kultuuri samade tähtpäevadega;
- Räägime naaberriikidest (riik, rahvus, keel, lipp);
- Õpime tundma eesti autoreid, tutvume nende teostega.

4) „Igapäevaelu“

- Kirjeldame sünnipäevapidu ja teeme kutsekaardi külalistele;
- Nimetame kellaega,
- Loendame ja arvutame (saja piires).
- Räägime, mida sööme hommiku-, lõuna- ja õhtusöögiks.

- Pakume süüa ja juua külalistele sünnipäeval või mõnel teisel peol;
- Õpime ütlema kuhu ja mille me paneme (selga, kätte, jalga);
- Küsime, mis kell on ja vastame samale küsimusele.
- Jutustame, mida mängivad poisid ja mida tüdrukud;
- Jutustame, kellega koos, kus ja kuidas me puhkame;
- Koostame dialooge poes, õpime ostma kingitusi (toitu, mänguasju, koolitarbeid);
- Räägime, mida teeme vabal ajal (matk, spordipäev, ...)

5) „Õppimine ja töö”.

- Kirjeldame oma kooli ja klassiruumi;
- Nimetame klassiruumis asuvaid esemeid;
- Jutustame sellest, mis on koolikotis, mida me vajame tunniks;
- Teame, mida eesti keele tunnis ja teistes tundides tehakse;
- Kirjeldame koolipäeva;
- Koostame tunniplaani ja päevakava;

Keeleteadmised

1. **Sõnavara:** aktiivne- 400 leksikaalset ühikut, passiivne- 75 leksikaalset ühikut.

2. Grammatika

Käändsõna: ainsus ja mitmus, omastava ja osastava vormide kasutamine (*kelle oma?, keda ei ole? mitu?*); mitmuse osastava kasutamine koos sõnadega palju, vähe, suur valik, väike valik, osa, enamus, rohkesti

Omadussõna: alg-, kesk- ja ülivõrre.

Arvsõna: põhiarvsõna 1- 1000, järgarvsõna 1- 31 (kuupäevade, sünnipäevade nimetamine, kus koolis ja mitmendas klassis õpib jm); aastaarvu kasutamine; vastused küsimustele millal?; rahasumma lugemine; telefoninumber, aadress.

Tegusõna: tegusõna ajavormid: olevik ja minevik; tingiv ja käskiv kõneviis;

teigusõna *ma-* ja *da-* infinitiivi kasutamine: pean, hakkam, lähen - mida tegema; meeldib, tahan, luban – mida teha?

Rektsioon: *saama, õppima kelleks?, aitama keda? või kellel? mida teha?, asub kus?, kuulama, kuulma keda? mida?, osa võtma millest?, astuma kuhu?, läbi käima, läbi saama kellega?, ära kuulama keda?, rääkima, vestlema kellega?, küsima kellelt? mida?, sõitma millega?.*

Ees- ja tagasõnad: alla, all, ; peale, peal; juurde, juures, juurest; ette, ees; taha, taga;

Küsimuste moodustamine sõnadega: *kes? mis?, kas, miks?, kelle (oma)?, kellele?, kellel?, kellega?, kelleks?, kellen?, millal?, mitu?, mida?, kui palju?, millega? kus?, kuhu?, kust?, kuidas?.*

II Kooliaste 4.-6.klass

II kooliastme lõpetaja taotletav õpitulemus eesti keeles teise keelena on B1.2. Eesti keele õppe kõrval aitab õpilase keeleoskust arendada lõimitud aine- ja keeleõpe. Õpetuses lähtutakse kommunikatiivse õpetuse põhimõttest. Rõhk on interaktiivsel õppimisel ja õpitava keele kasutamisel.

Kommunikatiivne keeleoskus (suhtluspädevus) hõlmab kolme komponenti: keelelist, sotsiolingvistilist ja pragmaatilist. Keeleteadmised (hääldus, grammatika, sõnavara) ei ole eesmärk omaette, vaid vahend parema keeleoskuse omandamiseks. Keele struktuuri õpitakse kontekstis, järk-järgult jõutakse grammatikareeglite teadliku omandamiseni. Sotsiolingvistilise pädevuse kaudu areneb õppija keelekasutuse olukohasus (viisakusreeglid, keeleregister jm). Pragmaatilise pädevuse kaudu areneb õpilase võime mõista ja luua tekste. Suhtluspädevust arendatakse keeleliste toimingute (kuulamise, lugemise, rääkimise, kirjutamise) kaudu. Keeleõppe telje moodustavad teemavaldkonnad, mille kaudu ja piires kujundatakse suhtluspädevust.

II kooliastmes on teemade käsitlemisel lähtekohaks „Mina ja minu lähiümbus”. Teemade käsitlemisel lähtutakse vastava kooliastme õpilaste kogemustest, huvidest ning vajadustest. Keeletunnis suheldakse peamiselt eesti keeles, vajadusel võib anda vene keeles selgitusi. Õppes arendatakse õpioskusi, sealhulgas oskust seada endale õpieesmärke ja analüüsida oma õpitulemusi, kasutades nt OMA TEE töövõtteid. Õpet kavandades lähtutakse didaktikaprintsiipidest (lähemalt kaugemale, tuntult tundmatule, lihtsalt keerulisele, konkreetsele abstraktsele) ning keelekasutuse vajadustest (alustades sagedamini kasutatavatest sõnadest ja vormidest). Oluline osa paaris- ja rühmatööl(rollimängud, dramatiseeringud, ajurünnak jne). Õpilasi suunatakse üha enam tegema eakohast iseseisvat tööd (nt lugema, infot hankima, projektides osalema).

Õpitud seostatakse keele kasutamisega väljaspool keeletundi. Keeleõpet rikastatakse keeleõppija isikliku kogemuse kaudu, mida õpilane saab jagada kaasõpilastega.

Üheks eesmärgiks on õppijat motiveerida ning toetada positiivse hoiaku kujundamisel keeleõppesse. Eduelamuse saavutamiseks luuakse tundides positiivne õhkkond ja väärtustatakse õpilase edusamme. Tunnustatakse ka tulemuse saavutamiseks tehtud jõupingutusi. Vigu käsitletakse keeleõppe loomuliku osana, nende analüüsimine soodustab õpitava mõistmist ning võimaldab õpilasel oma keelekasutust korrigeerida.

Keeleoskuse taotletavad tasemed 6. klassi lõpus

	Kuulamine	Lugemine	Rääkimine	Kirjutamine
Rahuldav õpitulemus	A 2.2	A 2.2	A 2.2	A 2.2
Hea õpitulemus	B 1.1	B 2.1	B 1.1	B 1.1
Väga hea õpitulemus	B 1.2	B 1.2	B 1.2	B 1.2

Hindamine

II kooliastmes hinnatakse kõiki osaoskusi, kas eraldi või lõimitult. Igal õppetrimestril saab õpilane tagasisidet kas sõnalise hinnangu või hinde vormis kõigi osaoskuste kohta. Sõnalises hinnangus rõhutatakse eelkõige seda, mida õpilane on hästi teinud ja mida peab veel parendama. Töid, mis sisaldavad kõigi osaoskuste kontrolli, tehakse vähemalt 3 aastast (igal trimestril vähemalt üks).

Õpilane õpib koostöös kaaslaste ja õpetajaga seadma endale eesmärke ning andma hinnangut oma teadmistele ja oskustele. Õpilane annab õpetaja juhendamisel hinnangu oma õppele ning oma tööle eesti keeles isegi kui keeleoskus on piiratud.

I kooliastmes alustatud alateemad jätkuvad osaoskuste arengu põhjal. Neile lisanduvad järgmised alateemad:

1. „Mina ja teised“ – suhtlemine pereliikmete ja kaaslastega; viisakusväljendid; perepuhkus; peretraditsioonid, maitse-eelistused.

2. „**Kodu ja lähiümbrus**“ – kodu kirjeldamine; avalikud kohad; töövahendid ning kohustused kodus; rõõmsad ja kurvad sündmused peres; unistuste kodu; liiklusohutus; elu linnas ja maal; lemmikloomad; keskkonna- ja loodushoid.
3. „**Eesti ja maailm**“ – Eesti geograafiline asukoht; ilm; riigi- ja rahvussümboolika; riigipühad ja riiklikud tähtpäevad; üldrahvalikud sündmused; Euroopa riigid; pealinnad, põhirahvused, keel, kultuuritavad, huvipakkuvad paigad, muuseumid; teatrid; eakohased aktuaalsed ühiskondlikud teemad; loodus ja looduskaitse, reisimine.
4. „**Igapäevaelu**“ – avalikud asutused ja suhtlemine klienditeenindajaga; turvaline liiklemine; päeva planeerimine; kooliväline tegevus; huvid; laagrid; lugemiseelistused; aastaajad ja puhkus; spordialad ning sportlikud tegevused; internet ja selle ohud; kellaeg ja päevakava; tervis ja perearstikeskus; suvepuhkus ja ekskursioonid; raha; ühistransport.
5. „**Õppimine ja töö**“ - ametid ja töökohad, päevakava; õpilasvahetusprogramm; koolielu (koolireeglid ja koolikohustused, koolimaja korrashoid, kooliüritused); tehnikast ja tehnoloogiast.

Keeleteadmised

Hääldus: pea- ja kõrvalrõhk, häälikute pikkuse eristamine.

Grammatika

Käändsõna: käändsõna muutelõppude süsteemi loomine. Mitmuse osastava kasutamine; sise- ja väliskohakäänded. Omadussõna:

alg-, kesk- ja ülivõrre. Arvsõna:

põhi- ja järgarvsõnad nimetavas, omastavas ja... käändes (kuupäevade, sünnipäevade nimetamine, kus koolis ja mitmendas klassis õpib jm); aastaarvu kasutamine; vastused küsimustele millal? mis kellast?, mis kellani?, mitmendas?, mitmendaks?; rahasumma lugemine; telefoninumber, aadress.

Tegusõna: olevik, tulevik, liht-, täisminevik; i- tunnusega lihtminevik sõnadest: olema, tulema, panema, tegema, nägema, saama, tooma, jooma, sööma, jääma;

kõneviisid: kindel, tingiv ja käskiv; tegumoed: isikuline ja umbisikuline; tegusõna peavormid ja nendest tuletatavad vormid; tegusõna põhivormid, nende tähtsus ning neist tuletatavad vormid; ühendteigusõna pööramine olevikus ja lihtminevikus; ma- ja da- infinitiivi kasutamine

Rektsioon: saama, õppima kelleks?, aitama kellel? mida teha?, aitan keda? kuidas?, asub kus?, kuulama, kuulma keda? mida?, osa võtma millest?, astuma kuhu?, läbi käima, läbi saama kellega?, ära kuulama keda?, rääkima, vestlema kellega?, küsima kellelt? mida?, sõitma millega?, käima kus?

Ees- ja tagasõnad: alla, all, alt; peale, peal, pealt; juurde, juures, juurest; ette, ees, eest; taha, taga, tagant; üle; kohal; vahel; äärde, ääres, äärest.

6. klassi lõpetaja:

1. teab sõnu II kooliastme ainekavas esitatud temaatika piires, kusjuures muutuvaid sõnu koos põhiliste tüvevariantidega;
2. oskab korrigeerida oma hääldust;
3. oskab kirjutada loovtööd, kaarti, lühiteadet, rakendades õpitud õigekirjajuhiseid;
4. oskab tuletada konteksti põhjal sõnade ja väljendite tähendusi;
5. oskab jutustada paikkonna vaatamisväärsustest ja sündmustest;
6. oskab edestada kuulatud tekstist lühiteate, eakohaste TV-ja raadiosaadete sisu;

7. oskab suhelda olmesituatsioonides, avaldada arvamust ja väljendada emotsioone;
8. teab eesti lastekirjanikke, loeb eakohast ilukirjandusteksti ja mõistab selle põhisisu;
9. oskab jutustada kuulatust ja nähtust; kirjeldada sündmusi, asju ja nähtusi;
10. edastab kirjaliku ja suulise teksti sisu;
11. tuleb toime igapäevastes suhtlusolukordades;
12. kasutab ainekava temaatikaga seonduvat sõnavara;
13. kasutab põhilisi eesti keele grammatilisi struktuure;
14. kirjutab kokkuvõtet suulise ja kirjaliku teksti põhjal;
15. kasutab omandatud sõnavara keeleliselt õigesti;
16. loeb tundmatut teksti ja saab sellest sõnaraamatu abil aru;
17. kasutab keelekäsiraamatut.

III kooliaste 7.-9.klass

Eesti keele arendamise strateegia põhjal seab õppekava eesmärgi liikuda põhikooli lõpuks B2-keeleoskustaseme saavutamise poole. Põhikooli lõpetaja hea õpitulemus eesti keeles teise keelena on B1.2 ja väga hea õpitulemus B2.1.

III kooliastmes on oluline osa paaris- ja rühmatööl (rollimängud, dramatiseeringud, ajurünnak jne). Õpilasi suunatakse üha enam tegema eakohast iseseisvat tööd (nt lugema, infot hankima, projektides osalema). Õpitud seostatakse keele kasutamisega väljaspool keeletundi. Keeleõpet rikastatakse keeleõppija isikliku kogemuse kaudu, mida õpilane saab jagada kaasõpilastega..

Eduelamuse saavutamiseks luuakse tundides positiivne õhkkond ja väärtustatakse õpilase edusamme. Tunnustatakse ka tulemuste saavutamiseks tehtud jõupingutusi. Vigu käsitletakse keeleõppe loomuliku osana, nende analüüsimine soodustab õpitava mõistmist ning võimaldab õpilasel oma keelekasutust korrigeerida.

Sel kooliastmel on tähelepanu keskmes lugemise ja kirjutamise eesmärgid ja nende realiseerimise võimalused. Õpilane õpib lisaks harjumuspärasele tööle õppevahenditega kasutama mitmesuguseid teatmeteoseid, lugema adapteerimata ilukirjandus-, teabe-, tarbe- ja meediatekste. Õpilane õpib andma suulisi ja kirjalikke hinnanguid nähtule, loetule, kuulatule, kogetule. Kirjutamisel keskendutakse eri tekstiliikide otstarbele (loovtöö, avaldus, CV, kiri, kutse, teade, reklaam jm) ja kirjutatu õigekeelsusele. Igapäevaeluks vajalikud suhtlusoskused hõlmavad peale olmesuhtluse ka suhtlust eri tüüpi asutustes. Suhtlusolukordades ja rollimängudes õpib õpilane käituma ja rääkima vastavalt sotsiaalsele rollile.

Keeleteadmisi omandab õpilane süsteemselt. Peatähelepanu on iseseisval keelekasutusel ja keele seaduspärasuste mõistmisel. Tähtis on, et selgeks saaksid tüüpilised keelenähtused. Õpilase sõnavara laieneb temaatiliselt.

Keeleoskuse taotletavad tasemed 9. klassi lõpus

	Kuulamine	Lugemine	Rääkimine	Kirjutamine
Rahuldav õpitulemus	B 1.1	B 1.1	B 1.1	B 1.1
Hea õpitulemus	B 1.2	B 1.2	B 1.2	B 1.2
Väga hea õpitulemus	B 2.1	B 2.1	B 2.1	B 2.1

Õpitulemused

Põhikooli lõpus õpilane:

- 1) kasutab teadlikult eesti keele oskuse arendamiseks keelekeskkonna võimalusi;

- 2) saab aru erisuguse pikkuse ja keerukusega suuliste tekstide põhisisust;
- 3) jälgib vilunud kõnelejate elavat mõttevahetust ning saab aru selgelt struktureeritud diskussioonist;
- 4) jälgib eakohaseid ettekandeid ja esitlusi, leiab infot ja teeb kokkuvõtte;
- 5) saab aru enamikust suulistest ja kirjalikest üldkeelsetest tarbe- ja meediatekstidest;
- 6) jälgib ja mõistab eakohaste arvamuse- ja probleemartiklite arutluskäiku;
- 7) loeb eakohaseid eri žanris ilukirjandustekste, analüüsib nende sisu ja mõistab sõnumit;
- 8) suhtleb ettevalmistuseta küllaltki ladusalt, väljendab oma seisukohti, tundeid ja soove, reageerib kaaslaste jutule;
- 9) osaleb arutelus, väljendub selgelt ja üksikasjalikult mitmesugustel teemadel, esitab argumentide ja näidetega toetatud seisukohti ja põhjendusi;
- 10) peab selgelt struktureeritud ettekande, toob esile olulisemad seisukohad ning poolt- ja vastuargumendid;
- 11) kirjutab eri tüüpi tarbetekste, näiteks avaldus, motivatsioonikiri, elulookirjeldus, seletuskiri, e-kiri, ning vormistab need korrektselt;
- 12) kirjutab jutustavaid ja kirjeldavaid tekste nii realistlikus kui ka fantastilises laadis;
- 13) kirjutab arutlevaid tekste, esitab poolt- ja vastuargumente, toob näiteid ning sõnastab kokkuvõtte;
- 14) kirjutab raamatu-, filmi- või teatriarvustuse;
- 15) valdab üldsõnavara, väljendub selgelt, täpselt ja varieeruvalt;
- 16) valdab grammatika tarindeid;
- 17) hääldab sõnu ja lauseid selgelt ja loomulikult;
- 18) arvestab keeleliste vahendite valikul suhtluse eesmärki, partnerit ja olukorda;
- 19) ühendab lausungid selgelt ja loogiliselt sidusaks tekstiks, liigendab teksti lõikudeks;
- 20) järgib õigekirjareegleid.

I ja II kooliastmes alustatud alateemad jätkuvad osaoskuste arengu põhjal. Neile lisanduvad järgmised alateemad:

1), „**Mina ja teised**“ – võimed; inimestevahelised suhted; virtuaalne suhtlemine;

2), „**Kodu ja lähiümbrus**“ – kodu ja lähiümbruse korrashoid; käitumine koduüm-

bruses ja looduses, keskkonnasäästlikkus, turvalisus; peretraditsioonid;

3), „**Eesti ja maailm**“ – Eesti geograafiline kaart; haldusjaotus; looduskaitse; Eesti vaatamisväärsused; maailmajaod, maailma riigid, nende looduslik ja kultuuriline eripära, looduskaunid kohad, loodusnähtused; reisid teistesse maadesse;

4), „**Igapäevaelu**” - tervislik eluviis; raha; hädaolukorrad; arstiabi; meedia ja reklaam; ettevalmistus reisiks ja reisimise viisid;

5) „**Õppimine ja töö**“ – õppimisvõimalused, haridussüsteem, koolid ja nende eripära, edasiõppimine; õpilasvahetus; haridusteemalised projektid, huvirühmad koolis; tööhõive; töövarjupäev; vaba aja veetmise viisid

Keeleteadmised:

Hääldus: pea- ja kõrvalrõhk

Grammatika

Käändsõna: Nimi-, omadus-, arv- ja asesõnade süsteemne käsitus ja käänete funktsioonid. Omastav ja osastav kääne koos sihilise verbiga õpitud sõnadest. Ühildumine. Käändelised vormid : *mas, mata, maks*

Tagasõnad: *külge, küljes, küljest; kaasa, kaasas, kaasas; sekka, seas, seast; hulka, hulgas, hulgast; kätte, käes, käest.*

Omadussõna: alg-, kesk- ja ülivõrre.

Arvsõna: järgarvsõnade ja põhiarvsõnade kasutamine.

Tegusõna: Pöördõnade süsteemne käsitus, kõneviisid, kesksõnad; tegumoed, pöördõnade käändelised vormid. Rektsioon. *Des* – vorm.

Kesksõna: *v-* ja *tav-* kesksõna,

Määrsõna: *mini-* sufiksi moodustamine ja kasutamine, *sti* ja *lt* sufiksi moodustamine ja kasutamine

Sõnamoodustus: Tuletusliidete tähendus ja kasutus, fraseologismid.

Lauseõpeatus: Liitlause ja lauselühendi kasutamine. Sigesõnad. Sõnajärg. Otsekõne.

Õigekiri: Kokkukirjutuse, algustähe, isikunimede, enamkasutatavate lühendite õigekiri; kirjavahemärgid lauses, kirja ja ümbriku vormistamisreeglid

Hindamine

III kooliastmes hinnatakse kõiki osaoskusi kas eraldi või lõimitult. Igal õppetrimestril saab õpilane tagasisidet kas sõnalise hinnangu või hinde vormis kõigi osaoskuste kohta. Soovitatav on kasutada ülesandeid, mis hõlmavad erinevaid osaoskusi (nt projektitööd, iseseisev lugemine). Töid, mis sisaldavad kõigi osaoskuste kontrolli, on soovitatav III kooliastmes teha mitte rohkem kui kolm

õppeaastas. Õpilane seab koostöös õpetajaga endale õpieesmärged ning annab oma teadmiste ja oskuste hinnangu. Õpilane annab õpetaja juhendamisel hinnangu õppele ning oma tööle eesti keeles.